«بوزانتيون»
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه سى باب عالى جاده سنده ۳۸ نومرولى
دائره مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան՝ մէճտ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2։ —Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Ռոմի Ելքալէ։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 271 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1897 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 18/30 | 4 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1315 | 18 ԻԼՈՒԼ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 271

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՀԱԿԱՀՐԷԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Հակահրէականութիւնն այնքան հին է որքան ինքն հրէութիւնը։ Տակիտոս և Սալլուստոս անդիսէմիդ են (*), որպէս է այսօր Էտուար Տրիւմոն—Ֆրանսացի մատենագիրն ու խմբագիրը Լիպր Բարոլի տնօրէն, և նոյն Տրինօլիները գաղափարին հնութիւնէն զատ ան կ'պայծառացանեն որ հակահրէականութիւնը քրիստոնէութեան յամումը նորեալ մը չէ, որպէս ոմանք կ'ուզեն հաւատացնել։ Այսպիսի հին և ընդհանուր շարժում մը իր գոյութեան անշուշտ լուրջ պատճառներն ունի, և զրուցան մը ուրեինն արդիւնքը չէ։ Մէկ կողմ թողլով հիները, քննենք ինչ են այժմու Եւրոպայի անդիսէմիդներուն հրէից թշնամի ըլլալու շարժառիթները։

Ա.—Հայրենասիրութիւն չունին, կ'ըսուի։ Աւստրիացի են ի Վիէննա, Ֆրանսացի՝ ի Ֆրանսա, Մաճառ՝ ի Հունգարիա։ Իսկապէս, ոչ աւստրիացի, ոչ ֆրանսացի, ոչ մաճառ են. հրեայ են։ Ազատամիտք և իրենց մամուլն, ամէն երկրաց մէջ, կ'հերքեն այդ — բայց, եկո՛ւ տես որ հրեայք իրենք կ'խոստովանին։ Այդ տարւոյ մարտ ամսոյ հրեայ-ազգային շաբաթաթերթն, որ կ'հրատարակուի ի Վիեննա, կ'գրէր. «Քրիստոնեայ ազգերը կ'յուսային որ մեք իրենց մէջ պիտի ձուլուէինք, փոխանակ հրեայ մնալու պիտի ըլլայինք անոնց երկրաց մէջ. Ամէնքս իբրև թէ անոնց կարօտ ըլլայինք. Մեք հրեայ ենք և կ'մնանք. պիտի կանգնենք մեր հին ազգային դիրքն, երբ գայ ատենն, որ մօտ է արդէն։» Եւ ինչ է արդէն շարժումն Սիոնականաց, որոց ժողովն 23 օգոստին տեղի ունեցաւ ի Պալ (Զուիցերիա), և որու աշխարհիս ամէն կողմերէ ուղարկուած հրեայ պատուիրակք ներկայ էին. — հրեայ երկրին վերականգնումը։ «Միթէ մեք հրեայքս յանցաւո՞ր կամ ապաշնորհ ենք այս տեսակ դիտաւորութիւններ տածելնուս համար. անշուշտ ոչ» կ'ըսեն իրենք։ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ հակահրէականք շատ գոհ պիտի ըլլային եթէ հրեայք ելնէին աշխարհիս իրենց մէջէն, աշխարհի մէջ մէկ անկախ հրեայ երկիր մը կամ պետութիւն մը կազմելու։ (**) Բայց թող չըսեն այսուհետեւ, «Ես այնքան լաւ և հայրենասէր աւստրիացի մ'եմ որքան դուն, և իմ հայրենասէր թագաւոր-կայսրի մը», զի [illegible]

(*).—Եւրոպացիք անդիսէմիդ բառը կ'գործածեն հակահրէական մտքով։ Աներևոյթ է ըսել թէ այս գործածութիւնն սխալ է, քանի որ Արաբներն եւ Ասորիներն ալ սեմական ժողովուրդ են, մինչ անոնց դէմ ո՛չ մէկ պայքար չկայ։ Ծ. ԽՄԲ.

(**).—Բայց հրեայք այնքան գործնական ժողովուրդ են որ չեն խաբուիր այնպիսի երազներէ։ «Սիոնականներուն» դէմ շատ բողոքներ լսուեցան նոյն իսկ հրեաներէն, որք չեն ուզեր իրենց շահաւոր գործերէն հրաժարիլ, կազմելի նոր երկրի մը մէջ (. . .), երկրագործի դիւրքեր գրաւելու համար։ Եւ մինչ իրենցմէ ոմանք կ'յառաջադրեն հին երբայեցերէնի վերաշինութեան իրենց գրական լեզուն, հրեայ ժողովրդին մեծագոյն մասը «Ներս դուք» կ'ըսէ, և երբայեցերէն մատենագրութիւն ըրէք, գրեցէք Մովսէսի լեզուով, ... Երեմիայի ... մեք յետոյ կ'նայինք ձեր ետեւէն Վիեննայի ... Ծ. ԽՄԲ.

այդ վրան բացասում մ'է։ —Ուրեմն, հրեան օտար մ'է, այնպէս չէ՞, ի Ֆրանսա որպէս ի Գերմանիա, օտար մը որ իր մասնաւոր շահերն ունի, որք իր բնակած երկրին շահերուն ոչ միայն չեն, այլ անոնց հակառակ են ի հարկէ։ Կ'հետեւի ուրեմն որ հրեան պէտք է միշտ իբր օտար նկատուի, և օրէնքն իբր այդ վարուի անոր հետ, ոչ աւելի և ոչ նուազ. չտալ իրեն այն մենաշնորհներ զորս երկրացին միայն իրաւունք ունի վայելելու, ինչպէս օրինակի համար, ընտրող և ընտրելի ըլլալու կարողութիւնը։ (*)

Բ. — Աւստրիոյ և Գերմանիոյ, Լեհաստանի մէջ հրէից խաբեբայ յանկուցիչներն։ Ասոնց վրայ կարծեաց տարբերութիւն կարելի է միայն անոր հետ որ կոյր է կամ կաշառուած։ Հրեան երկրագործ, զարբին, գործաւոր չըլլար. հրեան կ'ըլլայ միջնորդ, փերեզակ, վաշխառու, սեղանաւոր, վաճառական, և շատ անգամ մարդկային մսի վաճառական. — ատիկա իր մենաշնորհն է ամենուրեք։ Եւ միշտ կը խաբէ զքրիստոնեան։ «Մի՛ խաբուիր» պատասխան չէ։ Գողը գիշերը տունդ կ'կողոպտէ և մարդասպանն զքեզ կ'սպաննէ. լաւ ուրեմն «մի գողցնել տար» և «մի մեռնիր»— օգտակար խրատներ չեն շատ։ Չէ կարելի ուրանալ, հրեան խաբելու հանճարն ունի։ (կ'ըսեն Գերմանք և Աւստրիացիք՝ անոնք որ մօտէն կը վայելեն զայն), և այնպէս որ պատժական օրինագրքի տրամադրութեանց տակ չիյնար։ Կեղծ սնանկութեանց, օրինակի համար, հարիւրէն իննսունն եւ ինն հրէական է. արդիւնքն — արդիւնքն այն է որ գերմանացւոց հրէից ձեռքը կ'անցնի վաճառականութիւնը, մամուլն եւ ասոնց շնորհիւ քաղաքական ազդեցութիւնն ալ — տեսէք Հունգարիա — եւ ամէնէն սխալն, ուսումնքն ալ կ'հրեանայ տակաւ, և արդէն զգալի է այժմ։ Եւ ինչո՞ւ,— զի ուսեալ երկրագործ մը հասցնելը մանաւանդ դրամի գործ է. ծնողքը բարեկեցիկ պէտք է ըլլան որ տղաքնին բարձրագոյն վարժարան և համալսարան կարենան ուղարկել. թէ չէ դպրոցէն հանելով անմիջապէս գործի կ'դնեն որ զանէ իր ապրուստը ճարէ մինչ հրեային ծախսքերուն կրնայ դիմանալ. համալսարան կ'ղրկէ տղան որ յետոյ կառավարական կամ ուրիշ լաւ պաշտօն մը ձեռք կ'ձգէ։ Պերլինի բնակչաց 1/20 հրեայ է միայն, վարժարանաց և համալսարանի աշակերտաց 40/100ը։ Այդ է ահա ամենայնի նպաստաւոր վտանգն. — ոչ միայն դրամն, հապա լուսաւորութիւնը, գիտութիւնն ևս իւրացնել, քրիստոնէին թողլով երկրորդական, ստորական զբաղմունքները։ Այժմ իսկ, ի Պերլին, ի Վիեննա եւ Պեշտ, բժիշկներու և փաստաբաններու 8/10ն հրեայ է։— Ասոր հրեայն իր նպատակը չի ծածկեր։ Եսայի Լեւիեան այսպէս կ'վերջացնէ իր մի տեսութիւն. «Հրեայք մարդկութեան ազնուականութիւն են»։ Մի ուրիշ հրեայ՝ Տքդ. Ալէր՝ կ'գրէ. «Ձեր գիտերը, քրիստոնեայք ինչ պիտի ընեն տասը տարի ետք՝ կարենալ ապրելու համար։»— Եւ հոս ալ միթէ հրեայն յանցաւոր կամ ապաշնորհ է ու ոչ անշուշտ. միայն պէտք է ճանչնալ զինք եւ իր նպատակ— զոր չի ծածկեր ալ— եւ ըստ այնմ շարժիլ. [illegible] գրեթէ չըլլալիք անզգոյշ, եթէ [illegible] բարութիւններ կ'դիզէ, և բարե-

(*)—Այս պահանջում հակառակ է Եւրոպական Տէրութեանց քաղաքական օրինագիրքին, որ երկրին մէջ ծնածներն երկրին զաւակը կ'ճանչէ։ Ծ. Խ.

կամ չհամարել զինք՝ երբ նա բացէ ի բաց կ'ըսէ. «Ես թշնամիդ եմ, նախ դրամդ պիտի առնեմ ձեռքէդ, ապա եւ տղէդ պիտի ընեմ քեզ. զի առանց ատակի գիտութիւն չկայ — յետոյ ստրուկս պիտի ըլլաս, պիտի առնեմ աշխատութիւնդ, քրտինքդ, հաւատքդ, դրամդ և աղջիկդ։ Եւ երբ ամէնն առի քենէ, իշխանութիւնն ալ արդէն իմս է, և մէկդի պիտի նետեմ այս օրուան նախարարներն ի Վիեննա, ի Պերլին ևն. զորս ատեն մը դէռ պիտի պահեմ հիմա, ձեւի համար։» Ասի կ'ըսէ և կ'ընէ այժմ իսկ հրեայն, և եթէ վիեննացի քրիստոնեայք տակաւին չարթննար, յանցանքն իրենն որ հրեինը չէ։

Գ.—Լրբութիւններ քրիստոնէատեացութիւնն, ասոնք են ծանօթ են. Մեզ Տաճկահայոց՝ ոչ, մեք մեր աւանդական «Եահուտի»ն միայն կ'ճանչենք, [illegible] և շատ շատ [illegible] —բայց Եւրոպա՝ «Քրիստոնեայ հաւատքն և ընկերութիւնը կործանել, այդ է իր նպատակ, և կ'խոստովանի ինքն արդէն իր մամուլին մէջ,—ոչ միշտ, բայց կ'խոստովանի։ Ընկերվարականութիւն, ազատախոհութիւն, կարգ մը ֆրան-մասոնները, մարտ կղերականութեան (.՛) դէմ, ասոնք են իր զէնքեր։ «Հունգարիոյ մէջ հանդիստ չպիտի դառնայ մինչեւ որ վերջին եկեղեցւոյ առջեւ խաչը կատր կատր չըլլայ» կ'ըսէ հրեայ ատենական մը, հրապարակաւ, ի Հունգարիա. լա՛ւ ուրեմն ; ինչո՞ւ. Ինչ իրաւամբ այդ հրեան որ ազատական կ'անուանէ զինք բայց ամէն շաբաթ սինակոկ կ'երթայ, կ'ուզէ որ քրիստոնեան կիրակի եկեղեցի չերթայ։ — Քրիստոնէատեացութեան օրինակ մ'եւս. Գերմանիոյ համալսարաններէ միոյն բրօֆեսորը (հրեայ) այս ձեւու լրագրի մը մէջ գրեց թէ «Քրիստոսը խաչին վրայ գողի կ'նմանի»։— Կոնգուր եղբայրներն (ազատական, որքան որ կարելի է ըլլալ) կ'պատմեն (Օրագիր, հատոր Գ. երես 40) թէ երբ մեկն «հռչակաւոր» հրեայի մը կ'հարցնէ թէ ինչո՞ւ այնքան ճոխ ըլլալով հանդերձ՝ դարձեալ զօրաւոր կ'աշխատի, տակաւին շահելու համար — «Ահ, դուք չէք գիտեր ինչ հաճոյք կայ իր ոտքին տակ խեղ մը քրիստոնեաներ ճզմելուն մէջ», կ'պատասխանէ «հռչակաւոր» հրեան։

Դ—Մենք շատ տկար ենք տակաւին քրիստոնէից հետ արձակ համարձակ կարենալ կռուելու համար,» ըսաւ Սիոնականներու պետը, Թէոտոր Հէրցլ այս ձեւու ի Վիեննա. «ուստի պէտք է դաշնակիցներ գտնենք նոյն իսկ քրիստոնէից մէջէն. ասոնք կ'ըլլան ազատականները։»—Ասոնք են հրեայ-ազատականները. անոնք որ հրեան կ'նախընտրեն անդիսէմիդին, քրիստոնեայ ըլլալով հանդերձ։ Ո՛հ, յանուն ազատականութեան, միշտ ազատական են. Հաւասարութի՛ւն, այդ է դարուս յառաջդիմութեան նշանաբանն։ — Հաւասարութի՛ւն կ'ըսէք, կ'պատասխանեն հակահրէականք. մի՛ մոռնաք այդ բառը։ Ալս, մեք ևս առ այդ կոչում կ'ընենք. լաւ ուրեմն, բայց ինչ հաւասարութիւն է, որու իբրեւ թէ հետեւելով՝ բոլոր իրաւունքներն հրէից կ'տրուին, եւ ով որ անդիսէմիդ է՝ կատաղած շան մը նման կ'հալածուի. օրինակի համար ի Ֆրանսա. հաւասարութի՛ւն է այն, երբ հրեայ մը կրնայ ֆրանսական խորհրդարանին ընտրուիլ, և հակահրէական մը՝ երբ հազար դժուարութեամբ ալ ընտրուի՝ չի վաւերացուիր (հէյրօ) (*)։

(*).—Ասոնք չափազանցութիւն են. Ո՞վ կ'ըսէ թէ գաղղիացիք մարդ մը իրենց խորհրդարանէն կ'մերժեն միմիայն հակահրէական ըլլալուն համար։ Արդէն Հրեայք Ֆրանսայի մէջ չունին այն ոյժ զոր կ'գործածեն Աւստրիոյ և Գերմանիոյ մէջ։ Ծ. ԽՄԲ.

Հաւասարութի՞ւն է այս, երբ քրիստոնեայ եկեղեցեաց ինչքերն և եկամուտները կ'գրաւուին (Ֆրանսա), մինչ սինակոկներու տուրքերը դրամները տէրութիւնն ինքն օրէնքի զօրութեամբ կ'գանձէ և կ'յանձնէ հրէից (Աւստրիա) (*)։ Ո՞ւր է հաւասարութիւնն, օրինակի համար, երբ Վիեննա քաղաքին 13 ոստիկանապետներէն 11ը հրեայ կ'անուանուին. (**) մինչ պաշտօններն ևս առաւել կամ նուազ նոյն համեմատութեամբ։ Ճշմարիտ հաւասարութիւնն, այն որ տարբերութիւն չի դներ ոչ մէկ կրօնքի մը, մեք, քրիստոնեայ-հակահրէականքս, մեք կը կ'պահանջենք զայն։»

Ասոնք են իրենց պատճառներն՝ անդիսէմիդ ըլլալու։ Տեսնենք այժմ ինչ միջոց ընտրած են գործողութեան։

Ա. Տարածել քաղաքական դաւանանքնին ժողովրդեան մէջ, եւ րեւոլիւցիոնական ատեաններ շահիլ ըստ կարելւոյն, հրէութեան դէմ կարենալ գործնապէս մաքառելու համար։ Յաջողած են մանաւանդ ի Գերմանիա և յԱւստրիա։ Իրենց դաւանանքը կ'ըսէ որ հրեայն Հրեայ թշնամի է, և թէ մկրտութիւնն հրեան չփոխեր, քանի որ կրօնական պայքար չէ հակահրէականութիւնն, հապա ցեղային և տնտեսական։ Նոյնպէս անդիսէմիդ պէտք է ըլլան ոչ միայն բոլոր հաւատացեալ քրիստոնեայք, հապա բոլոր անոնք որ քրիստոնէական-արիական մեծ ցեղին կ'վերաբերին. Հարկ է նաեւ միշտ միութեամբ գործել, որպէս հրեայք կ'ընեն Աւստրիացիք։

Բ. Հրեաներէն ոչինչ գնել, նոցա լրագրերը չկարդալ, Պոյքոթ ընել, ինչպէս կ'ըսեն Անգլիոյ մէջ։ Այս է որ Հրէից ամէնէն շատ վնաս կ'հասցնէ։ Կատարելագործուած է այս դրութիւն մանաւանդ ի Վիեննա։ Ուրիշ առթիւ մը կ'խօսինք թէ որչափ հակահրէականութեան արդի վիճակին վրայ յԵւրոպա. ինչ որ այնքան աւելորդ չէ ըլլար. զի որպէս կ'տեսնենք, շատ սխալ գաղափարներ կան տակաւին մեր մէջ տարածուած անոնց մասին։ (***) ՎՌԱՄ

ԵՕԹՆԵԿԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի)

ԻԶՄԻՏ, 16 Սեպտ. 97.

Այս տարի Խաչվերացի տօնի առթիւ Պոլսոյ ուխտաւորաց թիւը ցանցառ էր. ընդհանրական երկաթուղիով Գարահիսարի, Սիւրէհիսարի, Պիլէճիկի ևն կողմերէն բազմաթիւ ուխտաւորներ եկած էին Ատապազարի ճամբով հասնելով յԱրմաշ։ Ատապազարի բարեպաշտ ազգայինք այս մասին գերազանցած էին քան զամէնքը։ Ճամբաներն ապահովուած էին նախապէս տեղւոյն Նոր Միւտիրիյէթի միջոցաւ

(*).—Բայց Աւստրիոյ մէջ կառավարութիւնն այդ ծառայութիւն կաթոլիկ Եկեղեցիին ալ կ'մատուցանէ։ Ո՞վ կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի մէջ կաթոլիկ Եկեղեցւոյ ամէն ինչքը կը գրաւուի։ Օրէնք մը կայ անոր համար, յորում ասանկ բացարձակ անիրաւութիւն մը չերեւիր։ Ծ. ԽՄԲ.

(**).—Սղալմէէր։ —Կ'երեւի թէ Հրեայք ձեռքի չատտութիւն ունին։ Ծ. Խ.

(***). — Յարգոյ յօդուածագրին գրութիւնը դոյզն թեթեւացումով հրատարակելով հանդերձ, մեք կ'վերապահենք Խմբագրականով մը մեր կարծիքն յայտնել իր յուզած խնդրին վրայ. զի ո՛րչափ ալ քննադատելի գտնենք հրեայ կուսակցութեանց գործունէութիւնն, համամիտ չենք Աւստրիոյ կաթոլիկներուն և Բրուսիոյ լութերականներուն՝ կրօնքն ու եկեղեցին իրենց աշխարհական և քաղաքական փառասիրութեան գործիք ընելուն։ Մէկ կողմն ալ, միւս կողմն ալ, հացի համար է որ կ'կռուի ի վերջոյ։ Վասն անշուշտ պիտի պոռայ թէ մեք հրեաներէն շահուած ենք, այսպէս անոնց թէր եկեղեցւոյ համար։ Բայց բոլոր Խասգեղցիք գիտեն որ բանն այնպէս չէ ․ ․․։ Ծ. ԽՄԲ.

2—3 տեղ պահականոցներ հաստատուած ըլլալով. իսկ Արմաշ—Իզմիտի ճամբան ևս շրջուն ոստիկաններու ջոկատներ կ'հսկէին. ուստի դէպք պատահած չէ։ Խաչվերացի կիրակի առաւօտ պատարագած է Արժ. Տ. Մամբրէ Վ. հոգեւորապէս մխիթարելով բարեպաշտ ուխտաւորները. տեղւոյն Պատ. Միաբանութիւնը, լաւ ծանօթ նայելով, այս տարի բազմաթիւ ուխտաւորներ ընդունելու մասին անպատրաստ գտնուելով օր ըստ օրէ հասնող ուխտաւորներու փափաքուած սենեակներն յանձներ է. այսու հետ. զգեստէ հասնող ընտանիքներ բացը մնացեր են. այս տարուան ուխտաւորաց նուէրներն յուսացուածէն աւելի փոքր եղած ըլլալը կ'ըսուի. Նոյնպէս իմացածիս նայելով, կոյրերու, համրերու ևն հիւանդներու բժշկութիւններ կատարուեր են։ Արդեօք կարելի չէ Արմաշու մօտը գտնուող ձորակին վրայի կամուրջն ապահովցնել, քիչ մը լայնցնելով և աւելի հաստատուն շինելով. այս մասին տեղւոյն Պատ. Միաբանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ. այդ տեղ քանի մը ձախորդութիւնք պատահած են անցեալ շաբթու։ Միաբանութիւնն եթէ նախաձեռնարկ ըլլայ, Միւտիրն և գեղացին ալ ամէն կերպով պիտի օգնեն անշուշտ, քանի որ գեղացիին ալ աւելի անհրաժեշտ է։

—Անատօլուի երկաթուղեաց Ընկ.ը նկատելով որ յառաջիկային Իզմիրի երկաթուղւոյ գիծն իր գծերուն հետ միանալուն արմտեաց փոխադրութեան առթիւ մրցում մը տեղի պիտի ունենայ 2 ընկերութեան միջեւ, այժմէն սկսած է կանխահոգ միջոցներն ձեռք առնուլ. այս առթիւ իտալական շոգենաւային ընկերութեան մը հետ բանակցութեան մտնելով յաջողած է շոգենաւային գիծ մը հաստատել տալ, Իզմիտ, Պոլիս, Մուտանիա, Պանտըրմա եւ Իզմիր երթեւեկելու համար. ամէն Բշ. օրը շոգենաւը պատրաստ պիտի ըլլայ մեկնելու աստի՝ յիշեալ նաւահանգիստներն հանդիպելով Իզմիր հասնելու եւ փոխադարձաբար դառնալու համար. շոգենաւերը պիտի փոխադրեն ճամբորդ եւ ապրանք. երկաթուղեաց Ընկ.ը մէկ տարուան ժամանակամիջոցի մէջ, լաւ ծախս նայելով, 13,000 թոնօ ապրանքի փոխադրութիւնը երաշխաւորած է. անցեալ շաբթու շոգենաւ մը արդէն մեկնած է. որ դեռ դարձած չէ. այդ շոգենաւով մեծ մասամբ Փոքր Ասիոյ կողմերէ հասած արմտիք արտածուած են Իզմիրի հրապարակին համար։ Երկաթուղեաց Ընկ.ը բեռնակրաց մատակարարութիւնն իրեն վերագրած էր վերջին տարիներուս մէջ. այս անգամ ալ ցուկանաւերու ծովեզերքէն շոգենաւին վրայ փոխադրած արմտեաց փոխադրութիւնը շահաւոր նկատելով քաղաքս բերել տուած է 4 հատ տուպան որք 5000ական պարկ պիտի կրնան փոխադրել շոգենաւին վրայ. այս 4 տուպաններու համար միայն կերպով շոգենաւակ մ'ալ յատկացուած է որ տուպանները լեցուելուն նաւամատոյցէն քաշելով շոգենաւին վրայ պիտի տանի. ցուկանաւերու նաւավարներ այժմէն սկսած են բողոք բառնալ առ որ անկ է, Ընկերութեան սոյն կարգադրութեան մասին որ իրենց համար անգործութեան մատնուիլ է ըմբռնում։ Ց. Ս.

Ց. Գ. Ս. Առաջն. անցեալ շաբաթ իրիկուն պատգամաւորներով մէկտեղ քաղաքս հասած ըլլալով, կիրակի առաւօտ Ս. Պատարագ մատոյց և հոգեւորապէս մխիթարեց տեղւոյս ժողովուրդը։

ԲՈՂՈՔ ՄԸ ԵԹՈՎՊԻԱՅԷՆ

«ՀԱՊԷՇԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԱՌ Պ. Ս. ԲՐՈՒՏԵԱՆ»

ՃԻՊՈՒՏԻ, 12 սեպտ. 97

«Վսեմաշուք Տէ՛ր
Խմբագիր ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ Հայ Լրագրոյ.
ի Կ. Պոլիս.

«Անցեալները կարդացինք ձեր լրագրոյ 135րդ թուոյն մէջ «Սարգիս Թէրզեան, Հապէշստանի Հայը» վերնագրին տակ մի յօդուած, որ Բարիզի Լը Մօնտ Իլլիւստրէէն առած ըլլալնիդ ամենուն ծանօթ է։ Յետ այսու իմացանք թէ Սարգիս Բրուտեան ստորագրութեամբ յօդուած մը գրուած է, որոյ մէջ կարգ մը սուտ ու պատիր խօսքերով եղբայրս Պ. Սարգիս Թէրզեան նախատուած էր. սակայն նոյն թերթը ձեռքս չհասնելուն պիտի չկրնամ պատասխանել, յիշեալ նախանձոտ թղթակցին ստայօդ խօսքերուն. (*) Նախանձոտ կարելի է անուանել. վասն զի ամէն ոք գիտէ որ խոնարհ վիճակէ մը բարձրացած է և այսօր եւրոպացի շատ պատուաւոր անձեր կարող են վկայել ի ճշմարիտն, իրմէն աւելի լաւ տեղեկութիւններ ունենալով Պ. Ս. Թէրզեանի մասին, եւ անոնք որ գրած էին Լը Մօնտ Իլլիւստրէի մէջ, Հարրարէն վերադարձած ըլլալով, ականատես գրած են, ո՛չ թէ լսելով։

«Հիմակ, եթէ կարելի է, Տէ՛ր, հաճեցէք հետեւեալ երկտողիկն անցընել ձեր լրագրոյն մէջ.—

«Պարոն, Ճշմարիտ թղթակցի մը չեն վայլեր կեղծ ու պատիր գրուածքներ, և այդ ընելով ճշմարիտ թղթակցի մը պաշտօնը կատարած չէք ըլլար. Նախանձը միշտ ճշմարտին հակառակ կայ, և թէ ճշմարիտն ո՛ւր որ ալ ըլլայ, իր յաղթանակը կ'տանի։ Ձեր վկայութեան կարօտ չէինք։ (**)

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԷՐԶԵԱՆ»

(*).—Թերթն երբ ընդունի, «Հապէշստանի Հայն» յօդուածագրին տեղեկագրի [illegible] կայ որ անանկ բաներ գրուածչեն մէջը։ Ծ. ԽՄԲ.

(**).—Մարդ Հապէշստանի մէջ յաջողելէն ետքն, իրաւ է որ ո՛չ մէկ բրուտի կամ Բրուտեանի վկայութեան կ'կարօտի։ Ծ. ԽՄԲ.

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ

Բ.

Օգոստոս 28ին, առաւօտ կանուխ մեկնեցանք Թաղ-գիւղ և պտտեցանք Պիպէռ-քէօյի անտառը. բլուրի վրայ՝ ծառերու խուրձի մը մէջ կան հոն հին ցիր ու ցան յոյն եկեղեցիի մը բեկորներ՝ թերեւս կառուցուած ժամանակաւ հեթանոսական մեհեանի մը տեղ. տեղացիները նուիրական անուամբ կ'յիշեն զայն և քանդակեալ դրանդիի մը առջեւ երկրպագութիւն կ'ընեն։ Այսպէս անցուցինք գոթական ձեւով ախաւորապէս խոյակներ, սիւներ, խարիսխներ, եւ երկու եղծուած արձանագրութիւններ. կարդացինք հետագայ բառերը. Դէրմիանոս, Մոմիմոս, Անտոնի, Ներոնէ Օբէնլիոս. դարերը չեն կրցած հետախաղաղ ծածկել այս յիշատակարանները։ Ծառ մը տեսանք, որուն արմատը քանդակի մը կցուած էր, խորհրդանշան մ'էր այն. բնութիւն եւ արուեստ գիրկընդխառն կ'ծպտէին մեզ միեղերական ներդաշնակութեան գաղափարն արտայայտելով։ Արեւելագէտ հնախօսներ, Բարխուտարեանց ու Ալիշան, հնախօսական հաղաղ [illegible] պատուաբեկներ պիտի ճողոպրէին ժամանակին ճանկէն. նախափորձ մը իսկ չէ եղած մեր կողմէ, ա՜յնքան անտարբեր ենք։ Ասիական Թուրքիոյ ծոցն անհուն գանձարան մ'է. Ե՞րբ պիտի պեղուի գիտութեան ու հնախօսութեան ծառայելու համար։ Զուգեւոր մեկնեցանք այս վայրէն, որ ինքնին թերեւս պատմութիւն մ'էր, բայց աւելի կարեւոր հասարակութիւն մը, արքունի Զուխահանէն պիտի այցելէինք. տափարակ դաշտի վրայէն կ'քալէինք ու կ'քալէինք ձանձրոյթ կրելով նպատակնուս. այս կողմերը բնաւ ջուր չկայ կարծես. գտնուածներն ալ շատ պղտոր, անոր համար միշտ ջերմէ կ'բռնուին բնիկները. հուսկ ապա [illegible] լորուն ճամբով մը, ցերեկուան մօտերը հասանք որոշեալ տեղը ։ Ի՛նչ հրաշալի տեսարան, հիացիկ ակնարկներ կ'արձակէինք հուսա հունա. գետն ամեհի կ'սողոսկէր դարձներու համար անիւներ. մի քիչ հանգստանալէ վերջ հրաման խնդրեցինք Միւտիր էֆ. ի Զգնականներէն—որովհետեւ Միւտիր էֆ. Պոլիս գացած էր—շրջագայելու. մեզ անոր ընդունեցաւ խնդիրքնիս և մեծարագանի առաջնորդութեամբ ամէն յարկ պտտեցանք ։

Զուխահանէ ընդարձակ գործարան մ'է, տեսնելու արժանի համակ իր շարժման մէջ. ամէն կողմ ժխոր, ռուէներ ; թելեր իրարու կ'գրկուին, կ'երթան կուգան, տեղ մը բուրդ կը զգուի, ուրիշ տեղ կ'ոլորուի, [illegible]

կ'հիւսուի մեքենաներու միջոցով. շոգին գործ չունի հոս. մինչ տարրը ջուրն է, որ կ'դարձնէ 4—5 մետր տրամագծով մեծ երկաթեայ անիւ մը. Ամերիկեան միւսքս ինկաւ, ուր ջուրն այնքան հրաշալիքներ կ'գործէ. հոն հոսանքի զօրութիւնը կ'փոխարկուի ելեքտրական զօրութեան. օր մը թերեւս մեր երկիրն ալ բոլոր գետերն արդիւնաւորապէս գործածէ ու նոր չահու աղբիւր մ'ստեղծէ. յառաջխաղացումը ճարտարարուեստի մէջ կ'ապահովէ տէրութեան եկամուտն ու աշխատողներու ապրուստ. երբ անգամ մը մեք մեզմով բաւականանանք, այլ եւս ապրանք ներածելու պէտքը պիտի զգանք. ասոնք տնտեսական հաշիւներ են որք շատ կամ հեռաւոր ապագայի մէջ պիտի իրագործուին։ Գործարանս 600 բանուոր կ'ապրեցնէ, որոց 380ը Հայ են, 200 հոգի Արսլան-Պէկէ, 180ը Պարտիզակէ, 100 Օվաճըքէ։ Ընդհ. Տնօրինականն է Երեմիա էֆ. Պարտիզակցի. Բ. մեքենավարը՝ Սահակ աղա, Օվաճըգցի. Թափողը (տէօքմէճի) Երամ վարպետ՝ Օվաճըգցի. փոխ-գրագիր Աղեքսանդր էֆ. Օվաճըգցի. միւս զանազան ճիւղերու վարպետներէն չատեր Հայ են. ուրախալի է որ հայ գեղջուկներ գործի մարդ է. ո՛րքան ճարպիկ պիտի ըլլար երբ փոխանակ վերածական և ... կրթութիւն մը առնելու՝ բնագիտութեան ու բնալուծութեան դասընթացքի հետեւած ըլլար. հասնեք պէտք են գաւառներու համար, ահա՛ գործնական առաջարկներ որոնք ժողովրդական հրատարակութեամբ կարելիութեան սահմանի մէջ պիտի անցնին. չերամ, անուրն, կավլրաը մեր երկրին մէջ ամենէն աւելի կրնան չահագործուիլ. ժամ է, իմանանք հոգի ... խոսինք, բնատուր տաղանդով պարծենալ ի զո՛ւր է, փայլինք ասպարէզի մէջ իբրեւ համեստ գործաւոր։ Մեծատուն

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՌԹԻ

Աբէ—Ալէան Մահլոյ մէջ սկսած էի ժողովրդական բառերու հաւաքածոյ մը ներկայել բանասիրաց, անոր մէջէն պիտանիներն առանձին տետրով գաւառացի բարբառներու նուիրելու նպատակաւ։ 1895 դեկտ. 1ի թիւէն մինչեւ 97 մայիս 15ի թիւն, 372 բառ հրատարակուեցան և դեռ բաւական ունիմ անտիպ։ Այս հրատարակութեանց առթիւ երբեմն երբեմն դիտողութիւններ եղան ազգ. թերթերու մէջ. վերջերս, դարձեալ Աբէ—Ալէան Մահլոյ մէջ, Ցովհ. էֆ. Գազանճեանի կողմէ կարգ մը դիտողութիւններ ուղղուած էին, որոց մէկ մասն իրաւացի է, սակայն 96 դեկտ. 15ի թիւին մէջ գրած էի թէ «արդէն ծանօթ բառերն իբր չեղեալ պէտք է նկատուին»։ Իսկ թէ չատ բառերը նշանակութիւնները քմահաճ և կասկածելի ստուգաբանութիւններ են, ասի դիւրաւ չի կրնար հաստատուիլ։ Սոյն բառերուն ժողովուրդն ի՛նչ մեկնութիւն որ տուած է՝ նոյնը գրած եմ, բայց կ'առարկուի թէ այն ինչ բառը տեղւոյն համեմատ տարբեր նշանակութիւն ալ կրնայ ունենալ։ Ասիկա, ըստ իս, խնդիր չէ, վասն զի միեւնոյն բառը ժողովրդին բերանը տարբեր նշանակութեամբ կրնայ գտնել ուրիշ բառաքաղ մը։ Ակնցիի, Արաբկիրցիի, Վանեցիի բերնէն հաւաքած բառերս նոյնութեամբ հրատարակելով, երբեք չեմ պնդեր որ նոյն բառերը տարբեր նշանակութեամբ ուրիշ գաւառներու մէջ չգտնուին։

Գազանճեան էֆ.ի դիտողութեանց վրայ սա աւելցնեմ թէ Մահոլն իր կողմէ.— «Տ. Խաչատուրի բառացուցակն իբրեւ յաւելուածական թերթէն անջատ մաս մը հետզհետէ հրատարակուած է, չէ թէ իբր հազուագիւտ մի բան»։ Ցուցակագրին դիտողութիւնք չեն այնչափ զարմանալիք որչափ Մահոլի սոյն տողերն, որովհետեւ իմ բառերս 95 դեկտ. 1էն 96 դեկտ. 15 ու 17 թերթերու մէջ հրատարակուած են. երբեմն վերջին երկու-երեք թերթերն, երբեմն ալ բառերուն յաջորդած են ուրիշ յօդուածներ. 96 դեկտ. 15էն առջին քանի մը թերթերու մէջ իբր յաւելուածոյ մաս առանձին տպուած կ'գտնենք։ Ուրեմն այս վերջինին համար միայն կրնար ըսուիլ թէ թերթէն անջատ հրատարակուած է։ Ասկից զատ առջին բառացանկին վրայ Մահոլն իր կողմէ կը գրէր. «Իր խնդիրը կ'կատարենք յուսալով որ իր ցուցակներն ալ պիտի նկատուին, եթէ խնամոք պատրաստուած են, գաւառական կարեւոր եւ ընտիր բառերու հաւաքածոյն ճոխացնելու». ինչո՞ւ ուրեմն հրատարակութիւնը չդադրեցուց, ըսելով թէ չեն հազուագիւտ, այլ մանաւանդ չարք մը խուզերով գիւ քաշեր։ Բայց տարիներէ յետոյ երբ դիտողութիւն մը կ'ուղղուի, թերթն խկոյն իր կողմէ կ'յարէ. «Ներքին եւ ոչ մի արժէք ունին Տ. Խաչատուրի պատահապէս հաւաքած բառերը». քանի որ ներքին արժէք չունին, ի՞նչպէս կ'յուսայ որ պիտի նպաստեն բառերու հաւաքածոյից։ Հակասութիւնն ակներեւ չէ՞։

Վերջապէս, ես ո՛չ նիւթական շահու և ոչ ուրիշ ո՛ եւ է ակնկալութեամբ հրատարակեցի սոյն հաւաքածոն, այլ ծառայութիւն մը մատուցանելու համար ազգիս, որուն լրութեան

միամ աղօթարար
ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՔՀ. Տ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
4 Սեպտ. 97, Իզմիր.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ. —Բոլիդիչէ Քոռէսբոնտէնց Բեդերսպուրկէ նամակ մը կ'հրատարակէ թէ տեղւոյն քաղաքական ակմբոց մէջ՝ Թուրքիոյ և Ցունաստանի միջեւ հաշտութեան նախաշաւիղ պայմանաց կնքումը կ'նկատեն ամենակարեւոր դէպք մը ապագային համար։ Այսու ապացուցուած է թէ Եւրոպական ներդաշնակութիւնը բաւական հաստատուն է գլուխ հանելու խաղաղութեան գործը։ Ռուս լրագիրք հաշտութեան կնքումը յաջողութիւն մը կ'համարին Բեդերսպուրկի և Բարիզի դաշնիճներուն համար, որք, հակառակ ամէն մեքենայութեանց, կրցած են պահել տէրութեանց համաձայնութիւնը։ Ռուս մամուլը միանգամայն չնորհակալութեամբ կը խօսի Երրեակ Դաշնակցութիւնը կազմող տէրութեանց ընթացքին վրայ, որք իրենց մասնաւոր շահերը մէկ կողմ թողուցին՝ խաղաղութեան պահպանումն ապահովելու։

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.— Աթէնքէ կ'հեռագրեն Սեպտ. 28 թուով թէ դեսպանք հաշտութեան դաշնագիրն Ցունաստանի հաղորդելու առթիւ, հրաւիրեր են նաեւ կառավարութիւնը պատուիրակներ ընտրել՝ ռազմագիտական սահմանագիծն որոշելու և միանգամայն համաձայնութիւն մը գոյացնելու դաշնագրոյ 2րդ յօդուածին տրամադրութիւնները գործադրելու համար։

—Փիրէնի գերման հիւպատոս Մ. Լուտերս և անգլ. հիւպատոս Մր. Լոու անդամ կարգուեցան հակակշռի յանձնաժողովին։

—Ցունաստանի նախարարները մին ծանուցեր է իր պաշտօնակիցներուն թէ դրամատէրաց խումբ մը, զոր կը կազմեն Մ. Ավէրով, Սինկրոս, Սիմոպուլոս, Սքուլուտիս (արտաքին գործոց նախարարը), Վալեանո Եղբարք, Րալլի Տոէնի եւ ուրիշ մը, կ'առաջարկեն հելլէն կառավարութեան 40-45 միլիոն Ֆր. ի փոխառութիւն մ'ընել՝ տուգանքի մէկ մասին վճարման համար։ Այս գումարին երաշխաւորութեան և իրենց խումբին մէջ ուրիշ դրամատէրներ ալ յանկուցանելու համար կ'պահանջեն որ արտօնուին հակակշիռ մը հաստատել այդ փոխառութեան տոկոսին եւ գլխավճարին յատկանալի հասոյթներուն վրայ։ Նախարարք հաւաներ են այս առաջարկութեան եւ պիտի ներկայացնեն Երեսփ. Ժողովին որպէս զի հակակշիռը քուէարկէ։ Ցետոյ կառավարութիւնը պիտի ծանուցանէ տէրութեանց թէ պէտք եղած ստակն ունի։ Այս առաջարկն ալ եթէ չյաջողի, նախարարներէ երեքը պիտի հրաժարին եղեր։

— Աթէնքի լրագիր մը կ'ըսէ թէ հակակշիռին համաձայնէր իսկ տուգանքի փոխառութիւնն եթէ անկարելի ըլլայ, Անգլիա մտադիր է եղեր առաջարկել տէրութեանց որ երաշխաւորեն այդ փոխառութիւնն, և միւս դաշնիճներն եթէ մերժեն, Մեծն Բրիտանիա իր պաշտպանութեան տակ պիտի առնու փոխառութիւնը։

—Մինչեւ անցեալ կիրակի իրիկուն Աթէնքի մէջ ներկայ եղող Երեսփոխանաց թիւն էր 122։ Կ'կարծուի թէ այսօր այն թիւ 160ը պիտի անցնի, որ ըսել է օրինական թիւէն աւելի։

Նոր զինուորք հակա 1/13 ին ի զէն պիտի կոչուին։

—Ամերիկայի հելլէնք գերման ընկերութեամբ խոշոր թնդանօթ մը նուիրեր են հելլէն կառավարութեան։

— Հելլէն կառավարութիւնն հրաման տուաւ որոց որ անի է չարգիլել թեսալիայի պաշտօնէից վերադարձը, զի օսմ. իշխանութիւնք դժուարութիւնք չեն յարուցաներ անոնց վերադարձին դէմ։

—Բարիզէ Սեպտ. 29 թուով կ'հեռագրեն թէ տուգանաց փոխառութեան պարտաթուղթերը Ֆրանսայի մէջ շրջաբերութեան պիտի հանուին։

— Աթէնքէ նոյն թուով հեռագրոյ մը նայելով, նախարարական տագնապ մը հաւանական կ'երեւի։

— Աթէնքէ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ չատ կ'դիտուի Ռուսիոյ և Անգլիոյ դեսպանաց ընթացքն, որք ցարդ այլ և այլ խնդրոց մէջ տարակարծիք էին և այժմ կատարեալ միաձայնութեամբ կ'աշխատին։

ՀԱՆԵԱՑԷ Սեպտ. 25 թուով կ'հեռագրեն թէ, կ'ըսէ Մալիմաղ, ռամիկանական կազմակերպութիւնը, զոր ծովակալք գործադրութեան դրած են ի Հանեա, Ամօրէգդի հրամանատարին հսկողութեան ենթարկուեր է և Սուլտանի նաւահանգստին չրջակայից համար ալ գործադրելի պիտի ըլլայ։ Սուտայի աւստրեան հրամանատար գնդ. Քողէք ալ պիտի աջակցի նոյն կազմակերպութեան գործադրութեանը։ Ապստամբք յարձակեր են Հանեայի մօտ գտնուած Սքուլէր անուն տեղը, կռիւը տեւեր է երկու ժամ։ Ջիթենիներու հրդեհը կ'շարունակէ։

—Ռեթիմոյի չրջակայքը ձիթենիներու այրելէն առաջ եկած վնասը տասն հազար օսմ. ոսկի կ'հաշուուի։ 70,000 առք տարածութեամբ գետնի վրայ ձիթենիներ այրեր են։

—Անգլիացի ծովակալ Հարրիսի համար կ'ըսուի թէ ի մօտոյ Կրետէէ պիտի մեկնի, վէց չաբաթուան արձակուրդով։

—Կրետէի Իսլամք հեռագիր ուղղելով Բ. Դրան ծանուցած են թէ ապստամբք թշնամական միջոցներու դիմեն Իսլամները գաղթականութեան ստիպելու և թէ ամէն օր ապստամբք կ'աշխատին Իսլամաց դիրքը դժուարացնելու։ Կայս. կառավարութիւնը, կ'ըսէ Իգտամ, որ կ'ուզէ կրետական խնդիրը կարելի եղածին չափ շուտով կարգադրել, որոշած է անմիջապէս կարեւորը անօրինել։

—Ֆրանս. ծովակալ Բոդիէ Սեպտ. 28ին Միտիլինէ հասաւ գերծաւ։

ԹԵՍԱԼԻԱ.—Թրիխալայի և Ֆէնէրի մէջտեղ ընդհարում մը տեղի ունեցեր է օսմ. կինտարմաց և աւազակաց միջեւ։ Քարտիցայի կողմն երկու լեռնային թնդանօթ զրկըւեր են։ Սէյֆուլլահ փաշա Քարտիցա գացեր է։

—Օսմ. բանակն՝ եթէ հարկ ըլլայ որ ձմեռը Թեսալիա անցնէ, զօրաց համար փայտեայ տաղաւարներ պիտի չինուին։

—Տոմոքոյի կողմն օդը բաւական ցրտեր է։

—Հեծելազօրաց վարժարանին ուսանող Կրետէցի Արիֆ Հիքմէթ էֆ. խարգախութիւններ գործած ըլլալով հսկողութեամբ ի Պոլիս կ'րկուեր է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.— Վերջին սուրհանդակէն սա մանրամասնութիւնները կը քաղենք Պեմանայի կիրճին ճակատամարտին վրայ, յորում զօր. Իլսի զօրաբաժինն դէպ ի Ճարոպի եաւ մղեց Հատտայի Մոլլան և ապստամբ Մոհմանտները.— Զօրաբաժինն ԵՇ. առտու յարձակեցաւ կիրճին վրայ։ Ջախ թեւը կ'կազմէր զօր. Ուէսթմաքոթի կիսաբաժինն և աջ թեւը՝ գնդ. Կրէմսինը՝ լեռնային երեք հրետանիով։ Զօր. Ուէսթմաքոթի յարձակելիք տեղն էր կիրճին երկու կողմի բարձունքները զորս գրաւած էր ապստամբաց վերջապահը մեծ ոյժով։ Բէնձապի հետեւակաց 20րդ գունդն ուրիշ գունդի մը հետ այդ տեղերէն վանեց ապստամբներն, որք եւ քաշուեցան բայց առ քայլ իրենց դիրքը պաշտպանելով եւ վերջապէս թնդանօթաձգութեան և հրացանաձգութեան չկրցան դիմանալ, անհետացան Պեմանայի հովտին միւս կողմն անցնելով. Այդ միջոցին Կրէմսի կիսաբաժնին յառաջապահներն հալածեցին թշնամին բարձր բլուրներու մէջտեղէն։ Անգլեւհնդիկներէն մեռան երկու Սիքի և մէկ քանիներ վիրաւորուեցան։ Զօր. Ուէսթմաքոթի յարձակած պահուն անգլեւհնդիկ զինուորք լեռներէն վար մագլցեցան, առանց պատասխանելու թշնամւոյն կրակին։ Երբ չատ մօտեցան, այն ատեն միայն սկսան կրակ ընել եւ այնչափ սաստիկ որ ապստամբք պարտաւորուեցան աւելի բարձր տեղ մը քաշուիլ, բայց խորտընկեցներուն չդիմանալով անկից ալ նահանջեցին։ Անգլեւհնդիկ յառաջապահք երբ լերան առաջին գագաթին տիրեցին, պահ մը կեցան ժամանակ տալու օգնական զօրաց որ իրենց միանան։ Այս գագաթին հանդէպ կայ նեղ հովիտ մը որուն կ'տիրեն 500 ոտքէ աւելի բարձր բլուրներ. հովտին այդ կողմէն զուգահեռական կարգ մը բարձրաւանդակներ կ'կրեւէին, զորս ապստամբք գրաւած էին եւ չատ լաւ պաշտպանեցին։ Զօր. Ուէսթմաքոթ որ գործողութիւնները կ'վարէր, առաջին գիծին մէջ կ'գտնուէր։ Ապստամբք միշտ նշան կ'առնէին զօրավարին սպայակոյտին վրայ։ Ապստամբք երբ կռուեցան Կրէմսի կիսաբաժնին հետ, ասոր ձախ թեւի խորտընկեցները լաւ արդիւնք մը ունեցան որով թշնամին բոլորովին վհատեցաւ։ Թնդանօթաձիգները մինչեւ վերջը պաշտպանեցին երկու կիսաբաժիններու յառաջխաղացութիւնը։ Եօթանասունի չափ ռումբով վանեցին թշնամին լերանց բոլոր գագաթներէն, որք հովիտէն 2000 ոտք բարձրութիւն ունին։

—Գագաթներու գրաւումէն յետոյ զօր. Ուէսթմաքոթի կիսաբաժինն հալածելով Մոլլան, Ճարոպի վրայ քալեց, ուր մտաւ Ուր. առանց մեծ ընդդիմութեան հանդիպելու։ Նոյն միջոցին Կրէմսի կիսաբաժինն յառաջացաւ մինչեւ Մուզա Խէլի հովիտը և իր յառաջապահք նոյն օրն ընդհարեցան թշնամին և երեք մարդ կորուսին։

—Կրէմսի կիսաբաժինը զօր. Ուտհաուզինն է, բայց ասոր վիրաւորուած ըլլալուն պատճառաւ, Ա. գնդապետը կ'հրամայէ, որուն անունով Կրէմսի կիսաբաժին կ'կոչուի։

—Ճէֆրիսի կիսաբաժինն, որ զօր. Պլըտի զօրաբաժնին վերջապահն է, Բէչքորաի հովտին արեւմտեան մասին վրայ թշնամւոյն ամրութիւնները կործանեց և Թանճիի վրայ քալելով գրաւեց զայն. մէկ մեռեալ և երկու վիրաւոր ունեցաւ։ Զօր. Ճէֆրիսի գլխու վէրքն այնչափ ծանր չէ։

—Մոհմանտներու երկրին հարաւային կողմը կացութիւնը գէշ է։ Քոհադէ կ'գրեն թէ Սեպտ. 21ին 200 Մասուճաի կողոպտեր են զՇանպաղ-Բիլա՝ Սամանայի մօտ։ Սայիտ Էքպէր Մոլլան կ'ջանայ նոր ապստամբութիւն մը յարուցանել Սամանա լերանց մէջ։ Այս վերջին պարագան կ'հաստատուի Կիւլիստանի ամրոցէն առնուած լուրերով թէ 1100 Օրաքզաի վերստին երեւան ելեր են Խանքիի հովտին մէջ, ուրկէց զօր. Պիկսի զօրագունդը վանած էր զանոնք։ Օրաքզաիներուն հետ կ'գտնուին վէց ցեղապետ, որոց ներկայութիւնը ցոյց կուտայ թէ այդ տեղերու ամբողջ ժողովուրդը միացած է ապստամբութեան։ Կ'կրկուի թէ ապստամբները կ'ուզեն յարձակողական սկսիլ՝ հրապարակ Սըր Ուիլեէմ Լըքարտ տակաւին Օրաքզաիներու և Աֆրիտներուն դէմ գործելու չհանդարտ. Սպարապետ Ուր. Սիմլայէ Բէշաւրու ուղեւորեցաւ և Հոկտ. 3էն (Ն. Տ.) առաջ չի կրնար պատրաստ ըլլալ։ Օրաքզաիները տիրեցին Սամբակայի կիրճին, ինչպէս Աֆրիտները՝ Խայպարի։ Երկու կողմէն մեծ գործունէութիւն ցոյց կ'տրուի։ Շինապաշարի մէջ բաւական մարդ հաւաքեցին։ Հանկուի մօտ 200 մեղրի չափ հեռագրաթելեր աւրեցին։

—Խանքիի հովտին ապստամբք լուր հաներ են թէ Աֆղանստանի Էմիրն իրենց օգնելու համար պատանդ ղրկած է, ըսելով որ պատանդներն սահմանին պէտ օգնութեան պիտի փութայ։ Ապստամբաց ցեղապետներէն մէկ քանին Քապուլ գացեր են օգնութիւն ուզելու Էմիրէն սպարապետ Ղուլամ Հայտար խանէն որ Օրաքզաի ցեղէն է։

—Երէկ իրիկուան ճեպընթաց կթախումբով առնուած սուրհանդակէն ալ կ'տեղեկանանք թէ Մոհմանտներու երկրին հիւսիսային մասին լուրերը միշտ նպաստաւոր են անգլեւհնդիկ բանակին համար։ Զօր. Իլս Ճարոպի մտնելէն ի վեր Հատտայի Մոլլան փախած է և իր կուսակիցք վհատած կ'երեւին։ Կանայք կ'անիծեն զՄոլլան իբրեւ պատճառ իրենց բոլոր դժբախտութեանց։ Հատտայի Մոլլան, ի Նավակաի զօր. Պլըտի վրայ ըրած գիշերային յարձակումէն առաջ, ըսեր է իր մարդոց որ եթէ մեռնին արքայութիւն պիտի երթան և անհուն երանութիւններ պիտի վայելեն։ Սաֆիի Մոլլան ալ ըսեր է իր մարդոց թէ Աստուած անգլեւհնդիկ թնդանօթները պիտի խցէ։ Այս խոստումն աւելի ազդեցութիւն ըրած կ'երեւի, զի ճակատամարտէն յետոյ մեռելոց մէջ Հատտաներէ աւելի Սաֆիներ գտնուեցան։

—Կրէմսի կիսաբաժինը Պեմանայի ճակատամարտէն յետոյ Լաքէրիա դարձաւ, ուր զօր. Պլըտի և Իլսի զօրաբաժինք միացած էին։ Կիսաբաժինն Նաուագիի կիրճն անցաւ և գնաց պատժելու Մաւզու-Խէյլները ցեղը։ Զօր. Պլըտի մէկ կիսաբաժինն ալ Պաճաուր գնաց՝ Զօր. Ճէֆրիսի հետ յարձակելու Մամունտներու վրայ։

—Սվատի հովտին բնիկներն այնչափ հակամէտ չեն ապստամբելու։ Վերին Սվատի բնակիչք պատգամաւորութիւն մը ղրկեցին ի Շաքտարա՝ յանձնելու Մարդինի հրացանները զոր անգլ. քաղաքական գործակատարը պահանջած էր։ Այս վերջինը պատգամաւորութեան կարդաց Աֆղանստանի Էմիրին բարեկամական մէկ նամակն, որ խիստ լեզուաւ կ'պախարակէր ապստամբաց ընթացքը։

—Ուր. Քէնդըլըրի ժամանեցին Հնդկաստան ղրկուելիք հեծեալ զինուորք, որոց պիտի ընկերանան հետեւակաց չորս վաշտ։

—Հնդկաստանի տեղական Քէսարի լրագրոյ խմբագրապետ Տիլաք, որ 18 ամսուան բանտարկութեան դատապարտուած էր, վերաքննութեան դիմեց, բայց մերժուեցաւ Պոմպայի դատարանէն որ նախնական վճիռն արձակած էր։ Վայպավ լրագրոյ խմբագիր Բէլքէրի դատը դեռ կ'շարունակուի։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Ֆերտ. Պեյմերտ զրահաւորը ծովն իջուցուելու պահուն գեր-ծովակալ Տիրբից սա բանախօսութիւնն արտասանեց.— «Այս նաւ դարուս ամէնէն մեծ պետական մարդուն անունը պիտի կրէ, անուն մը որ անբաժանելի կերպով կցուած է գերման կայսրութեան վերահաստատման, եւ որուն հնչումն աւելի զօրաւոր կերպով կ'բաբախեցնէ բոլոր Գերմանաց սիրտերը, նոյնիսկ ամենահեռաւոր երկիրներու մէջ։» Գեր-ծովակալն յետոյ Ֆրիտրիխսրուհէ գնաց հանդէսին նկարագրութիւնն ընելու Պիզմարք իշխանին։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— Կայսրն ինքնագիր նամակ մը ուղղելով Հունգարիոյ վարչապետին, արտօնութիւն տուաւ որ Հունգարիոյ արքունեաց ծախքով Բէչթայի հրապարակաց վրայ կանգնուին արձաններն այն անձանց որք ծառայութիւններ մատուցած են վեհապետին, հայրենիքին եւ կրօնքին։ Այս նամակ մեծ խանդավառութիւն յառաջ բերաւ Բէչթայի մէջ։ Համալսարանի ուսանողք ջահագնացութիւն մը կազմակերպեցին։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ԱՐԿԱԾ. — Մայսորի (Հնդկաստան) մէջ պատահած երկաթուղւոյ արկածէն 150 ուղեւոր մեռան և 14 վիրաւորուեցան. իսկ 70ն անվնաս ազատուեցան։

ՓՈԿԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ.— Ամերիկեան լրագիրք կ'ըսեն թէ Պէհրինկի ծովուն փոկերու որսորդութեան համար Ուաչինկթընի մէջ գումարելի համաժողովին Անգլիա՝ տեղի տալով Քանատայի ազդեցութեան՝ պիտի չմասնակցի եղեր, եթէ Ռուսիա ու Ճարոն մասնակցին։ Անգլիոյ այս ընթացք չատ կ'զարմացուի։

ՀԱՑԻ ԳԻՆՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ. — Ռուս կառավարութիւնը նկատելով որ հացի գինը տակաւ կ'բարձրանայ, ինչ որ արդիւնք է չահադիտութեան, որոշեր է այս բարձրացման առաջքն առնելու համար, ի մէջ այլոց յանուն տէրութեան վարձել մէկ քանի ալիւրի մեծ գործարաններ եւ վաճառել գինով ալիւր ծախել։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ Ի ՌՈՒՍԻԱ.—Սեպտ. 17ին աւարտեցաւ Զարիծինի երկաթուղւոյ ճիւղն, որուն շնորհիւ Վոլկայի ճամբով փոխադրուած ապրանքները Սեւ Ծովու եզերքները պիտի տարուին։ Բացումը պիտի կատարուի Հոկտ. ին։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՄԱՏՐԻՏ, 28 Սեպտ.—Մատրիտի ամերիկեան դեսպան զօր. Ուտֆորտ ըսեր է թղթակցի մը թէ վերջնագիր չէ տուած Սպանիոյ։ Մ. Նահանգները մտադիր են իրենց աջակցութիւնը նուիրել բարեկամական եղանակաւ և կ'բաղձան որ Քուպայի խնդիրը շուտով կարգադրուի, որովհետեւ խորհրդարանն ի մօտոյ պիտի վերաբացուի։

ԲԷՇԹԱ.—Ռումանիոյ թագաւորն ու թագուհին հոս ժամանեցին և կայարանին մէջ ընդունուեցան Ֆրանց Եօսէֆ կայսեր եւ արքհերցոգներուն կողմէ։ Վեհապետք սիրալիր կերպով զիրար ողջագուրեցին և իրարու ձեռք սեղմեցին։ Ռումանիոյ թագուհին ողջագուրեց Ֆրանց Եօսէֆ կայսրն, որ անոր ձեռքն համբուրեց։ Թագաւորն ու թագուհին արքհերցոգները բարեւելէ յետոյ Հօֆպուրկ գացին, ժողովրդեան համակրալից ցոյցերուն մէջտեղ։ Կայսեր կողմէ ի պատիւ Կարոլ թագաւորին ու թագուհւոյն տրուած սեղանին ներկայ գտնուեցան նաեւ արքունեաց անդամք, Կոլուխովսքի կոմսն, ընդհ. սպայակոյտի պետ Պ. ֆոն Պէք և այլք։ Իրիկուան նոցին Վեհափառութիւնք Օբերայի թատրոնը գացին, ուր հանդիսական ներկայացում տրուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Րիօ-Եանէյրոէ կ'հեռագրեն թէ պրազիլեան զինուորք մեծ յաղթանակ մը տարեր են ի Քանուտոս։

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԱՏԱՐԱՆՔ. — Անցեալ ենէ. Լոնտոնի դատարաններէ մին չահեկան երկու դատերով զբաղեցաւ։ Առաջին սա էր թէ ամուսնացեալ կին մը իրաւունք ունի՞ իր անհատական իշխանութեամբ ճամբել սպասուհի մը, զոր իր էրիկը վարձած է։ Սպասուհի մը այս մասք դատ բացած էր տան տիրուհւոյն դէմ՝ վնասուց հատուցում պահանջելով։ Դատաւորն այսպէս արձակեց վճիռը.— «Արդարեւ, թէեւ տան ներքին կառավարութիւնը կնոջ կը վերաբերի, բայց էրիկն ալ նուազ մաս մը չունի, զի պատասխանատու է կենակցութեան և ինքն է որ կ'չահի տան կառավարութեան պէտք եղած դրամը։ Այս հանգամանքով իրաւունք ունի գիտնալու թէ տան մէջ ի՛նչ կ'անցնի կ'դառնայ։ Էրիկը նախարարապետն է և կինը խորհրդական մը։ Կինն իրաւասութիւն չունի ջնջելու իր էրկանը կնքած մէկ պայմանագրութիւնը. սպասաւոր մը վարձելն ալ պայմանագրութիւն մ'է։» Ուստի տան տիրուհին դատապարտուեցաւ վնասուց և դատական ծախուց հատուցման։

—Երկրորդ դատը դարձեալ սպասուհիի մը կողմէ բացուած էր. տիրուհին զինքը ճամբած էր, ոստիկանի մը հետ սիրային յարաբերութիւններ ունենալուն համար։ Դատաւորն ըսաւ տան տիրուհւոյն. «Ասիկա սպասուհի մը ճամբելու և ապրուստէն զրկելու պատճառ մը չէ։ Այս տարիքն ունեցող աղջիկներ, սպասուհի ըլլան կամ ոչ, սիրահար մը ունին, ինչ որ մարդու վնաս չունի։ Արդեօք այնպիսի սպասուհի մը կ'ուզէք որ սիրոյ համար անզգա՞յ ըլլայ։» Տանտիրուհին պատասխանեց թէ իր նախորդ սպասուհին նոնձիգ զինուոր մը կ'սիրէր զոր խոհանոցը կ'ընդունէր, հետը դուրս կ'ելնէր և ինք բնաւ չէր հակառակեր, բայց ոստիկան չուզեր։ Դատաւորն ըսաւ թէ փոխանակ գողեր և քսակահատներ ներս առնելու, աւելի աղէկ չէ՞ր որ սպասուհին ոստիկանի մը հետ յարաբերութիւն ունենար. իրեն համար ալ չատ նպաստաւոր էր, որովհետեւ ոստիկանն իր հանրային պաշտօնը կատարելէ յետոյ, սպասուհւոյն սիրոյն համար տանը մէջ ալ պահպանութիւն պիտի ընէր։ Դատաւորն այս տեսութեամբ տիրուհին դատապարտեց վնասուց հատուցում ընել սպասուհւոյն։

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ.— Տէյլի Թէլէկրաֆի ՇՐ. օրուան թերթին երկու էջին ամբողջ 2000 նպարավաճառի հասցէով լեցուած էին։ Շոքոլայի նոր գործարան մը տեղը վարձած էր այդ էջերը ցոյց տալու այն տեղերն, ուր կ'վաճառուին իր շոքոլաները։ Նպարավաճառաց իւրաքանչիւրը ձրիաբար բաքէթ մը շոքոլա պիտի տայ ով որ ներկայանայ եւ միանգամայն թերթին գինը։ Հետեւաբար ՇՐ. առտու չատ մարդիկ ձրի թերթ կարդացին և թէ անկուտի կերպով շոքոլա կերան։

Ականջը խօսի մեր ձրի թերթ կարդացողներուն, խնդալ Սահուէի կամ թէյի վաճառական մը ընէր ասանկ ծանուցում ընէր եւ իրենք ալ ձրի խահուէով կամ թէյով անկուտի Բիւզանդիոն կարդային։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն Ժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին և ատենապետութեամբ Ասլանեան Սահակ փաշայի և մինչեւ երկոյ զբաղեցաւ օրակարգի խնդիրներով, ու կարգադրեց 30 խնդիրներ, որոցմէ կ'հրատարակենք հետեւեալները.—1. Հետզհետէ գաւառներէ Պատրիարքարան հասած տեղեկութիւնք և պաշտօնական գրութիւնք կ'նկարագրեն ժողովրդեան աղքատութիւնը։ Ժողովը նկատողութեան առնլով այս ամէնն, որոշեց ձմեռը վրայ հասած, դիմում ընել կայս. կառավարութեան։— 2. Կարնոյ գաւառական ժողովն իր առաջնորդական ընտրութեան տեղեկագիրն ղրկած ըլլալով, ժողովն օրինաւոր գտաւ զայն եւ որոշեց պաշտօնապէս հաղորդել Տ. Մելքիսեդեկ Եպս.ի, յանձնարարելով որ հաճի ընդունիլ այս պաշտօն երբ ժողովուրդն ամէնէն աւելի պէտք ունի։— 3. Քղիի առաջն. տեղապահ Տ. Արիստակէս Վ. հրաժարական տուած էր իր պաշտօնէն պատճառաբանելով թէ իր թեմն յարակից Վիճակ չնկատուի ո՛ և է մօտակայ գաւառի մը առաջնորդութեան հետ։ Ժողովն հարկ եղածը անօրինելով մերժեց հրաժարագիրը։—4. Գաղատիոյ Գաւառ. Ժողովին կողմէ Վիճակին նորընտիր Կրօն. և Քաղաք. ժողովոց ընտրութեան տեղեկագիրը ղրկուած ըլլալով ի Պատրիարքարան, ժողովը վաւերացուց զայն։ —5. Թէքիրտաղի Առաջն. Տեղապահ Տ. Բարթողիմէոս Ծ. Վ. Պազճեանի նկատմամբ գանգատագրեր ուղղուած էին։ Ժողովը նկատողութեան առնլով մանրամասնօրէն, որոշեց չարունակել տալ անոր պաշտօնավարութիւնն, յանձնարարելով միանգամայն որ տեղական ժողովներն եթէ կազմո-

լուծեալ վիճակի մէջ են, նորէն ընտրութիւն կատարէ, և արդիւնքն յայտագրէ ի Պատրիարքարան։—6. Տիարպէքիրի Առաջն. Տեղապահ Տ. Եզեկիէլ Վրդ. Պետրոսեան խնդրած էր Ս. Պատրիարքէն որ առաջն. ընտրութեան համար հրահանգ ղրկուի փութով, ամ՛ պայմանաւ որ իր անունն առաջն. ընտրելեաց ցուցակէն դուրս ձգուի, վասն զի ինչ ինչ պատճառներով չի կրնար ընդունիլ տեղւոյն առաջնորդական պաշտօնը։ Խառն Ժողովն արդէն գոհ մնացած ըլլալով Տ. Եզեկիէլ Վրդ.ի եռամեայ պաշտօնավարութենէն, որոշեց գրել իրեն պէտք եղած քաջալերականն, և հրաւիրել որ չարունակէ մինչև ցնոր տնօրէնութիւն։ 7.—Տ. Ամբրոսիոս Ծ. Վ. Ռուբինեանի նկատմամբ Շապին Գարահիսարի Քաղաքական ու Ժողովականաց կողմէ գանգատները քննելու համար յանձնաժողով մը կարգեց Կրօնական և Քաղ. Ժողովոց անդամներէն Տ. Գրիգորիս Եպիս. Յովհաննէսեան, Տ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեան, Տիգրան էֆ. Նուսուֆեան և Սեպուհ էֆ. Տէմիրճիպաշեան։ Սոյն յանձնաժողովն վաւերական պիտի ձեռնարկէ իր գործողութեան, մանրամասն քննելով Տ. Ամբրոսիոս Վ.ի հետը բերած ու յառաջ ցանկագրուած գոյքերն ու երկու պայուսակներն, որոց մէջ կը գտնուին նաև երկու …, հինգէն դրամ, արծաթեայ դգալներ, և այլն։ 8.—Ճէնիզէէ Գաւառական Ժողովէն ուղղուած տեղեկագիր կրօն. և Քաղ. Ժողովոյ քննութեան տեղեկագիրներն ալ քննուելով, վաւերացուեցան։ Տ. Սահակ Ծ. Վ. ատանձնել չուզեց Բալուի նոյնութիւնը։ 9.—Անդր. Պոլսոյ գաւառակին Ժողովն յայտագրած է թէ Տ. Հմայեակ Եպս. վիճակին առաջնորդական պաշտօնը ընդունած չըլլալով, գործադրուած են … այժմ առաջնորդական ընտրութիւն չկատարել և Տեղապահ Ներսէսեան Տ. Առաքել … ժամանակ մը չպարտաւորէ իր պաշտօնէն։ Որոշուեցաւ ընդունիլ այս առաջարկութիւնը։ 10.—Բարձրաստիճան Տ. Սահակ Ծ. Վ. ինչ ինչ … պաշտօնավարած ըլլալով ինչ ինչ վիճակային խնդրոց մասին, Խառն Ժողովն որոշեց Ս. Պատրիարքին տնօրինութեան յանձնել … բերական ինչ ինչ կարգադրութիւններ։

«—Այնթապէն կ՚գրեն մեզի թէ Վարդանեան կրթարանը 12 անոնք աշակերտներ ընդունիր է։ Ասի մեծ յառաջդիմութիւն մ՚է, զոր յանձն առած է այդ կրթական հաստատութիւնը։ Նմէ դրամ ունենայ, կ՚ըսէ նամակագիրն, աւելի տղաք պիտի ընդունէր կրթելու համար։

«—Վարդանեան կրթարանի ուսուցչական մարմինը յաւ կազմուած է այս տարի. Արմենակ Նազարեան, Սահակ Մոմճեան, Մովսէս Գազանճեան, Մարգիս Թիւրապեան, Փառնակ Աղամեան էֆէնդիք։

«—Այնթապի նոր Թաղ. Խորհրդի ընտրութեան ձեռնարկուեր է։ Հազիւ 300 քուէ հաւաքած են, և միայն 2 հոգի բացարձակ քուէ շահած են։ Մնացած 6ի համար կ՚ըսուի թէ կամ հասարակական … ընտրութիւն կ՚ըլլայ ամբողջ մարմնի համար։

«—Աղջկանց վարժարանը բարեկարգելու ջանքեր կ՚ըլլան, ինչպէս նաև ազգ.—Ներսէսեան վարժարանը։ Արդէն բարեկարգութիւնն սկսուած կ՚համարուի Ներսէսեան վարժարանի մէջ, քանի որ Պալիկեան Ղազարոս էֆ., … կ՚քաշուի իր պաշտօնէն, … համար։

«—Ցուսալի է որ թէ աղջկանց թէ Ներսէսեան վարժարանները … Փիլիպպոս էֆ. … գլխաւոր …

—Մալիմաքիրյենի … Արթին … քննութեան պիտի ենթարկուի։

—Գալուստ Տէր Աբրահամեան Բնկ. վարժարանին … Ազգ. վարժարանի ուսուցչական կարգուած է, նախընթաց օր մեկնած է։

—Գրեւնական Յանձնաժողովն երէկ գումարուելով, նախորդ նստերու ատենագրութիւնները վաւերացնելէ յետոյ, գրագետ Յ. Փ. Փալաքաշեան էֆ.է տեղեկացաւ թէ օգոստոսի … ի վեր 17 տարբեր տեղերէ … դասագրքեր ղրկուած են ընդամենը 12,464 կտոր և բազմաթիւ … ցանկ … Այսպէս Սեբաստիա ղրկուած է 402 կտոր նոր և 71 կտոր գործածուած դասագիրք, Բաբերդ … ղրկուած է 302 կտոր նոր, Վանայ Երամեան Մանկանոցը՝ 358 կտոր նոր և 77 կտոր գործածուած, Ակնայ Ներսէսեան վարժարանն՝ 541 կտոր նոր և 74 կտոր գործածուած, Կիպրոսի Մանկանոցն՝ 228 կտոր նոր և 11 կտոր գործածուած, Եդեսիա՝ 1083 կտոր նոր և 23 կտոր գործածուած, Զէյթուն՝ 77 կտոր նոր և 27 կտոր գործածուած, Եվէրէկ՝ 234 կտոր նոր և 18 կտոր գործածուած, Կիւրին 368 կտոր նոր և 50 կտոր գործածուած, Հաճըն՝ 1782 կտոր նոր և 13 կտոր գործածուած, Սիս՝ 1173 կտոր նոր և 41 կտոր գործածուած, Մշոյ գիւղային դպրոցներն՝ 2665 կտոր նոր և 300 կտոր գործածուած, Վանայ Նորաշէն և Ցայնկայանքը վարժարաններն՝ 999 կտոր նոր և 12 կտոր գործածուած, Այնթապի Վարդանեան Ընկ. վարժարանը 487 կտոր նոր, Պիրէճիք, Էնէրճի և Ճիզմի վարժարաններն՝ 1048 կտոր նոր։ Ժողովն որոշեց հետզհետէ պատրաստել և ղրկել ուրիշ տեղերէ ուղղուած գրքերն եւս, և միջս կողմէն … թալ հանգանակութեան գործին։ (Բայց կ՚խնդրենք որ այս հին և նորի անվերջանալի ցուցակները խնայուին Բիւզանդիոնի։ Ծ. Խ.)

—Բագուի թատերասիրաց խմբին պատուիրակ Պ. Յովհաննէսեանց, Տիկին Սիրանոյշի հետ երէկ մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ ի Բագու։ Մեր լսածին նայելով, Տիկին Սիրանոյշ 600 ռուբ. ամսական թոշակով յանձն առած է մասնակցիլ Բագուի թատերական խմբին ներկայացմանց 8 ամիս, շաբաթն երկու կամ երեք անգամ։ Պ. Դրեցանց ալ Աղեքսանդրիայէ ուղղակի Բագու պիտի ուղեւորի։

—Այցի … թիւ, Կ. Պոլսէ Արմաշ հազիւ 8-9 ընտանիք գացեր են այս տարի, Բայց չըլլայ թէ … 2,000 … լուր … Վանքին համար … եղած է։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԷՖ. ՄԸՐԷԱՄԹՈՒԼԻԻ յուղարկաւորութիւնը երէկ իր անուան արժանի արարողութեամբ մը կատարուեցաւ։ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին դիմած էին հայ փաստաբանք գլխաւորաբար, իրենց … բազմաթիւ պաշտօնակիցներով։ Հանգուցելոյն վերջին յարգանք մ՚ընծայելու եկած էին նաև պետական մարդիկ, … վաճառականք, և՝ հայ թէ օտարազգի։ Հանդէսին կ՚նախագահէր Տ. Բարթողիմէոս Արքեպիսկոպոս իրեն հետ ունենալով Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Եպիսկ. և չորս վարդապետներ ու բազմաթիւ քհնյ.։ Դամբանականն արտասանեց Տ. Գէորգ Ծ.Վ. Երէցեան, որ ի վեր հանեց ողբացեալ փաստաբանին իմացական բարձր ձիրքերն, … գրուած էր մայր քաղաքիս իրաւական ընկերութեան մէջ … օտարազգի պաշտօնակիցներուն … առարկայ եղած էր։ Թէպէտ հանգուցելոյն … եղաւ, բայց վերին աստիճանի յաջող և … իրաւաբանական … արդէն։ Թէպէտ հոր մը խնամքէ վայելելու … չունեցաւ, բայց իր … թիւն էր, հոր մը ամէն պարտականութիւնները կատարեց իրեն հանդէպ … յառաջին կարգի մշակուած միտք մը հայ ընկերութեան պակասելուն համար։ Ցաւարտ կրօնական արարողութեանց, յուղարկաւորաց կառքերու երկար շարք մը հետևեցաւ դագաղին մինչև Շիշլիի գերեզմանատունն, ուր մեծանուն փաստաբան Մ. Տրկան յուզեալ և պերճախօս … ազդեցիկ ճառ մը արտասանեց, ներկայացնելով հանգուցեալին իրաւաբանական … թեան մէջ։

Ս. Ղազարեան ընտանիքը շնորհակալութիւն կ՚յայտնէ ամէն անոնց որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ ՄԱՀՏ. ՄԻՂՈՎ ԷՖ. Ս. ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցութիւններն յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲՈՒԺՐ … Տնօրէնութեամբ Մ. Ճօզէֆ ի Տրոկման փողոց, թիւ 2-4, … Հայ … ուսուցման յատկացեալ այս կրթարանին մէջ կարգադ կը յաջող տանիլ Ֆրանսերէնի, Հայերէնի և Թուրքերէնի լիակատար ուսումը։ Ֆրանսական հիմնադիրը կատարելապէս յարմարած է Ֆրանսայի Լիսէներու հիմնագրոյն։ Հաստատութիւնը կ՚ընդունի գիշերօթիկներ, կիսագիշերօթիկներ և ցերեկեայ աշակերտներ։ Արձանագրութիւնք սկսած Օգոստ. 29 (Սեպտ. 10), ամէն օր, առաւօտեան ժամ 10էն մինչև երեկոյեան ժամ 4։ Դասերը կ՚սկսին Սեպտ. 8/20ին։ 20—19

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Բ. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Խարբերդի հաշուակալ Ֆէհմի էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

«Հապէշաստանի Վեհ. կայսրը Սողոմոնեան կնիք պատուանշանի Ա. աստիճանը տուաւ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանի գործածութիւնը։»

—«Սելանիկի նահանգէն մինչև հիմա Բարեգործական Պաշտպին ի նպաստ հաւաքեցան 56,332.5 ղրուշ հնչուն դրամ և 205 կտոր իրեղէն։»

Մ. ՆԷԼԻԴՈՎ առջի օրը Կայս. Պալատ գնաց և նորէն արժանացաւ կայս. մեծարանաց։

Մ. Նէլիտով այսօր … կառախումբով Պաշէն Պաշէն պիտի ուղևորի և մէկ քանի օր մնալէ յետոյ Բեղերսբուրկ պիտի երթայ։

— Նոր դեսպան Մ. Զինովիէվ Հոկտ. 16/28ին մայրաքաղաքս պիտի ժամանէ։

—Ցունաց Ս. Պատրիարքն երէկ շոգեմակոյկով Պէօյիւքտէրէ գնաց և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Մ. Նէլիտովի։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ. — Գերմաններէն զատ ֆրանսացի դրամատուք ալ օսմ. կառավարութեան փոխառութիւն մը առաջարկեր են՝ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Նախարարաց Խորհուրդը նկատողութեան առած է թէ՛ այս և թէ միւս առաջարկութիւնները։

ԳԱՃԻՐԷի մէջ նոր զօրանոց մը պիտի շինուի, որուն համար 40,000 եգիպտական ոսկի ծախք ենթադրուած է։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ կառավարիչ Իսմայիլ փաշա Սապրի, Սեպտ. 6/18ին կառքով տուն դարձած ատեն, Իսա Սիւլէյման անուն մարդ մը վրան յարձակելով գաւազանի սաստիկ հարուած մը իջեցուց աջ գլխուն, բայց անմիջապէս ձերբակալուեցաւ։ Հաստատուեցաւ թէ Իսա մտային խանգարում ունի և ինքն իրենը վրէժխնդրութեան առարկայ մը ջղայած էր միտքին մէջ. օրինակի համար, կ՚ըսէր թէ իրեն մեծ պատուանշան մը տրուած է, սակայն կառավարիչը վար դրած է և ինք կ՚գործածէ։ Ցիմարանոց պիտի դրուի։

ՄԽԱԽՈՏԻԿ ՌԷԺԻՒՆ. — Ռէժիի գործակալութեանց նկատմամբ Բ. Դրան հաղորդուած կայսերական Իրատէ մը կ՚հրամայէ յատուկ յանձնաժողով մը կազմել, որոյ պաշտօնը պիտի ըլլայ քննել թէ ինչ միջոցներով կարելի է բարւոքել Ռէժիին վիճակն, որպէս զի երկրագործ ժողովուրդն ու երկիրն օգտուին։ Ասոսիկ Կայս. Իրատէին բովանդակութիւնը.

«Ամէն կողմէ բողոք կ՚բառնան Ռէժիին դէմ։ Ռէժին, իր կազմուած ատեն, յանձն առած էր հիմնականապէս աւելի հասոյթ մը ապահովել, և թէև առաջին տարին յաւելման նշան մը տեսնուեցաւ, սակայն իսկոյն … և … անուամբ կարգ մը ընկերութիւններ ինքնաբերաբար մուտ գտան Ռէժիի մէջ, և անոր հասոյթին մէկ մասն իւրացուցին, որով տէրութեան ինկած հասոյթի բաժնին յաւելման դէմ արգելք մը դրուեցաւ։ Ռէժին … օրինի պարտաւոր էր գնել Թուրքիոյ մէջ … ծխախոտներն … մթերքը, սակայն նկատելով որ եթէ … աւելի ծխախոտ արտադրուի, իր շահուց կ՚դպչի, ծխախոտի մշակութիւնը ծանրաբեռնելու համար, … արգելքներ ու դժուարութիւններ յարուցած է երկրագործներուն դէմ, և վերջապէս … երկրագործներու … մէջ եղած ծխախոտի մշակութենէն … թեան մասնաւոր է պաշտօն։ Ասկից զատ, մաքսանենգութիւնն արգիլելու համար, իր գործածած դէտերուն ու մաքսախոյզներուն միջև կռիւներ ու սպանութիւններ յառաջ գալով, շատ մը անձանց սպանութեան և երկրին … և ապահովութեան խանգարման պատճառ կ՚ըլլան։ Ռէժիի երեսէն երկրին հասած վնասներէն մին ալ սա է թէ օսմ. ծխախոտն իր ազնիւ տեսակին պատճառաւ, ժամանակաւ ամէն տեղ կ՚փնտռուէր, բայց հիմակ այդ ազնիւ համբաւը կորսնցուցած է և այս պատճառաւ երկրին հարստութեան աղբիւրներէն միոյն դէմ արգելք յարուցուած է։ Այս բացայայտութիւններէն կ՚տեսնուի թէ Ռէժիի բոլոր անտեղութիւնք յառաջ եկած են պայմանագրին տրամադրութեանց համաձայն չշարժելէն և կառավարութիւնն ալ այս մասին անփոյթ գտնուելէն։ Ուստի, որպէս զի Ռէժին դրուած օրէնքները ճշտիւ յարգէ և արտածուած ծխախոտէն զատ բոլոր ծխախոտի բերքը գնէ, որով և երկրագործ ժողովրդեան իրաւունքները պաշտպանուին և օսմ. ծխախոտներու տեսակն ազնուանայ ու անոր համբաւն իրեն վերադարձուի, կ՚հրամայուի որ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուի այս միջոցներն ուսումնասիրելու համար։»

Մալիւմաթ կ՚ըսէ թէ 13 տարուան մէջ, Ռէժիի դէտերուն ու մաքսախոյզներուն միջև տեղի ունեցած կռիւներուն մէջ մեռնողներուն թիւն 24,000 հոգիի հասած է։

ԹԷՀՐԱՆԻ օսմ. նախորդ դեսպան Մունիֆ փաշա ճամբայ ելած է մայրաքաղաքս գալու։

—Նոր դեսպան Շէմսէտտին պէյ այս շաբթու իր պաշտօնատեղին պիտի ուղևորի։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ դատական քննիչ Ֆէյզի պէյ երէկ Դարդանէլէն մայրաքաղաքս եկաւ։

ԱՅՏԸՆԻ կուսակալ Բեամիլ փաշա քննական պտոյտի համար Այտընի և Տէնէզլիի գաւառները գացեր է։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ ընդհ. տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընդի մայրաքաղաքէս մեկնելուն առթիւ, Պանքային պաշտօնեայք վաղը Բերա Բէլէսի մէջ սեղան մը պիտի տան ի պատիւ իրենց ընդհ. տնօրէնին։

ԹՈՒԶ ԵՒ ԶԱՄԻԶ.—Այս տարուան բերքէն մինչև հիմա 45,000 բեռ թուզ տարուեր է Իզմիր և 55-170 փր.ի ծախուեր է։

—Անկուտ խաղողէն ալ 244,300 կենդինար հասնելով 90 փր.էն մինչև 7 ղրշ. ծախուեր է։

ԻԶՄԻՐԷ կ՚գրեն թէ Գոխոր անուն հրեայ մը որ ուղեւոր դիմաւորելու համար Մէսաժըրիի շոգենաւը գացած էր, դուրս ելնելուն երբ վրան խուզարկուեր է, մեծարժէք գոհարեղէններ գտնուեր են։ Գոխոր ձերբակալուեր է։

ԲԱՄԲՈՀԷՎԷՆԷՐ ՓԱՇԱՅԻ պաշտօնավարութեան պայմանագրութիւնն երեք տարուան համար վերանորոգուեցաւ։

ՊԱՊԱԿԱՆ Նուիրակ Տ. Պոնէտի որ ժամանակէ մ՚ի վեր Իտալիա կ՚գտնուէր, երէկ առտու մայրաքաղաքս դարձաւ։

ԼՈՂԱՑՈՂ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ.— Առջի օրն Միս Ատէլին Ուիդհոլ մէկ ժամ հինգ վայրկեանէն լողալով Պէյքոզէն այսինքն Ուշա լերան ստորոտէն՝ Բաչենտէր անցաւ։

ԵՐԶՆԿԱՅԷ կ՚գրեն մեզ Սեպտ. 6/18 թուով.— Ամսոյս 2ին երեքշաբթի օր երեկոյեան ժամ 1½ին մեծ հրդեհ մը հրոյ ճարակ դարձուց վարի չուկայէն սկսեալ մինչ ատաղձագործներու չուկան. Հրդեհը տևեց 7 ժամ անընդհատ. բարեբախտաբար հով չկար. 150ի չափ խանութներ մէկ սրճարան երկու հացագործի փուռեր այրեցան, նիւթական վնասը բախտաւորաբար Երզնկայի խիստ մեծ է. շատ մը անձինք որք տնտեսական սաղնապի հետեւանօք արդէն վնասուած էին, և հազիւ հազ 5-10 ոսկի մնացած էր իրենց ձեռաց մէջ, այն եւս հրդեհին զոհ տուին և բոլորովին աղքատ դարձան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ մէջ անցեալ կիրակի յոյն սպասաւոր մը ու փոքր եղբայրն ոճրագործութեան փորձ մը կատարեցին Շէլղըն փաշայի կնոջ վրայ։ Տիկինն անկողին ինկած է իր առած վէրքերուն հետեւանօք։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանն երէկ տասն և հինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց Բէկրօ անուն մարդ մը որ անցեալներս … անուն մարդ մը … սպաննած էր։

ԱՐԿԱԾՔ. — Երէկ, … քարափնեակներուն մէջ … վար ինկած Քարլօ անուն իտալացի գործաւոր մը ոտքը … ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

—Առջի օրն ի Գատըգիւղ Նիքոլի անուն 20 տարեկան որմնադիր մը տան մը վերի յարկէն վար ինկաւ և մեռաւ։

ՊՈԼՍՈՅ … թաղին մէջ Ֆիքրի էֆ. անուն մարդ մը առջի օրն իր ձգած կնոջը տունն երթալով, զայն զարնել կ՚ուզէր, բայց ձերբակալուեցաւ։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՄԸՆ ԸՆԿ. Իտալօ շոգենաւը, Նաւպ. Ուալդըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած, պարպած և Օտեսա ուղեւորած է։

Իտալօ շոգենաւը, Նաւ. Ուտ, ընդհ. վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 28ին և հոկտ. 11ին հոս կ՚սպասուի։

Մոռրիլլօ շոգենաւը Նաւ. Ճօնսըն, ընդհ. վաճառքով այժմ կ՚բեռնաւորի ի Հըլ և հոկտ. 8ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

ՏՕՔԹՈՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

Հաստատեալ յամին 1852

Նորաձեւ գործիքի մը միջոցաւ ամենաաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած փտերաղանալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, … ոսկիէ (ըստ տարիքի), … «Սկառբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն ։ ինչպէս նաեւ Թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորաձեւ աքցաններու միջոցաւ … ։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը, … դէմ)։

Գաւառացիք յանձնարարէ կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 նոր բացուած … փողոց ամէն օր։

Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպայի եւ Ամերիկայի առաջին … ատամնաբուժութեան, ժամանցը կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ՚ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԹԷՆՔ, 29 սեպտ.— Երեսփ. Ժողովը վաղը (այսօր) պիտի գումարի։ Հաւանօրէն հաշտութեան բանակցութիւնք մէկ քանի նիստ տեւեն։ Հանրային կարծիքը կ՚ուզէ ընդունիլ բոլոր պայմանները։ Երսփ. Ժողովն եթէ մերժէ քուէարկել հաշտութեան դաշնագիրը, կառավարութիւնը մտադիր է եղեր Երեսփ. Ժողովը լուծել և անյապաղ նոր ընտրութիւն կատարել։ Կ՚ըսուի թէ Տէլեանիսի կուսակիցներէն մեծ խումբ մը առաջարկութիւն մը պիտի ներկայացնէ ելմտական խնդրոյն համար, այնպէս որ թէ՛ օսմ. կառավարութեան գոհացում տրուի և թէ նպաստաւոր ըլլայ Յունաստանի շահուց։

ԲԱՐԻԶ, — Պաշտօնական օրագիրը կ՚հրատարակէ հետեւեալ անուանումները.—Վիեննայի դեսպան Մ. Լոզէ՝ Ալժէի կառավարիչ անուանած է, փոխանակ Մ. Ժիւլ Քամպոնի, որ Ուաշինկթընի դեսպան կարգուած է։ Ուաշինկթընի դեսպան Մ. Բադընոտր Միւնիխի պաշտօնին կոչուած է ի Մատրիտ, փոխանակ Ռըվէրսօ մարքիզին որ Վիեննա փոխադրուած է։

ՄԱՏՐԻՏ.— Մանիլայի մէջ (Փիլիփեան կղզիք) մեծ հրդեհ մը պատահեցաւ եւ նիւթական մեծ վնասներ պատճառեց ։ Բազմաթիւ շէնքեր եւ ամբողջ թաղեր հրոյ ճարակ եղան։ Հազարաւոր անձինք անպատսպար մնացին։

—Ներքին և արտաքին քաղաքական դժուարութեանց առջեւ, Սպանիոյ դահլիճն հրաժարեցաւ։ Մատրիտի մէջ մեծ յուզում կ՚տիրէ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ Նախարարաց Խորհուրդները վաղը Բէշթ-ի մէջ պիտի գումարուին՝ նախագահութեամբ Թագաւոր-կայսեր և երկուց երկրաց հասարակային ելմտացոյցը պիտի պատրաստեն։

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ — ՍԷՅԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Եավրուեան եւ Իսագուլեան

Ճէլալ Պէյ Խանի դիմաց կից, թիւ 10.

Ամէնէն ընդարձակ Թէյի Վաճառատունն է ի Կ. Պոլիս, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գաւառաց ապսպրանքները փութով և խնամով կ՚գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Սէյլանի ընտրելագոյն Թէյք, ուղղակի բերուած, կ՚գտնուին հոն։ Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք սոյն վաճառանիշէն կեղծիքէն։

Փնտռել ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ Ե. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ստորագրութիւնը։ 80—6

Տոքթ. Մ. ՄԱՏԻՍԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել թէ … մէջ բազմամեայ փորձառութիւն ստացած՝ այժմ վերահաստատուած է Գատըգիւղ … Բուչէն փողոցն կ՚դարմանէ մասնաւորապէս ներքին և ծննդաբանական հիւանդութիւններ. կ՚կատարէ վիրաբուժական ամէն գործողութիւն։ Ի դիւրութիւն Պոլսեցւոց յաճախորդաց, կ՚գտնուի ամէն Գշ. և Ուրբաթ Գում-Գաբու … Զարիֆեան դեղարանին։ Աղքատաց ձրի դարման Գշ. կէս օրէ վերջ իր տունն։ Իսկ Գշ. նոյն դեղարանը։ 33-40

ՍԵՂԱՆԱԽՕՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէաի Դ. Օ. Ո.		24	09¾
Ամէնէն բարձր գին	»	24	11½
Ամէնէն վար գին	»	24	06½
Ռումէլիի երկաթ. գոց. ֆր.		115	75
Ամէնէն բարձր գին		116	—
Ամէնէն վար գին		115	25
ԲԱՑՈՒՄ, 18 Սեպտեմբեր			
Օսմ. Քոնս. Սէաի Դ. Օ. Ո.		24	11
Ռումէլիի երկաթուղի ֆր.		115	75
Օսմանիյէ	»	—	—
Ռէժի	»	—	—
Օսմ. Պանքա	»	15	05
Քրէտի Ժէնէրալ օթթօմ.	»	7	—
Երկրագործական Պանքա	»	9	—
Սոս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3	12
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4	10
Թրամուէյ բաժնեթ.		680	—
» Ժուիսան.		227	20
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.		496	—
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	332	50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	483	—
ՍԹԻԼԱՆՑ			
Քոնսօլիտէ ուժ օրուան Օ. Ո.		3	[illegible]
» մէկ ամսուան	»	—	
Ռում. երկ. ուժ օրուան	»	—	
» » մէկ ամսուան	»	—	
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ			
20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87	15
Անգլիական ոսկի	»	109	35
Բօլ Էմբէրիալ	»	89	25
Քրիմեց	»	51	05
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107	23
Ռուպլի թղթադրամ Օ. Ո.		8	60
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	108	½
Փարիզ 3 »	ֆր.	23	15
Ֆլօրին մանտա	»	10	96¼

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 29 Սեպտ.			
Օսմ. քոնս. Սէաի Ա.	Ա. Ո.	65	50
» » » Բ.	»	42	10
» » » Գ.	»	24	12
Դ.) բաց.	»	22	12
) գոց.	»	22	12
Փոխառութիւն Գասապա	»	80	50
» Օսմ. 3½ %	»	99	81
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13	93
Այտընի երկաթուղի	»	16	87
Եգիպտական Միացեալ	»	107	—
Անգլ. քօնսօլիտէ	»	111	87
Հելլենական 5 %	»	31	50
Մօնօբոլ հելլենական 4 %	»	34	50
Իտալ. » 4 %	»	26	—
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	95	—
» նոր » 6 % 1892	»	95	—
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25	350
Դրամագլուխ	»	2	50
ՎԻԵՆՆԱ, 29 Սեպտ.			
Փոխան. Փարիզի վրայ	ֆիօր.	47	57
» Լոնտոնի վրայ	»	119	85
Ռումէլիի երկաթուղի	»	68	50
Օսմ. Ռէժի	»	157	50
ԲԱՐԻԶ, 29 Սեպտ.			
Օսմ. քոնս. Սէաի Դ.) բաց.	ֆր.	22	27
) գոց.	»	22	27
» » » Բ.	»	42	50
» » » Գ.	»	24	35
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլիի երկաթուղի	»	117	—
Օսմ. Ռէժի	»	335	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	602	50
Ֆրանս. Ռանթ 3 % Դ. Կ.	»	103	12
Քրէտի Լիօնէ	»	770	—
Պանք տը Բարի	»	852	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3232	—
Իտալական Ռանթ	»	94	10
Սպանիական արտաքին	»	61	75
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	190
Դրամագլուխ	»	2	—
ՊԵՐԼԻՆ, 29 Սեպտ.			
Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	94	70
Ռումէլիի երկաթուղի	»	118	—
Անատ. երկ. պարտաթուղթ.	»	93	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	»	20	255

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԱՐ

970,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Ե՛ՒՐՈՊԱ

Փարիզ, 16, Պուլվար տէ Իթալիէն 1, 3 եւ Լը Բըլըթիէ փողոցի անկիւնը շէնքին մէջ 1845 հիմնուելէն ի վեր

Ապահովագր. ներու. վճ.	1,219,000,000
1896 ի տարեշրջան	
Ապահովագրեալներու վճ.	96,000,000
Հասոյթ	203,000,000
Նոր ապահովագրութիւնք	630,000,000
Ապահովագրուողներուն փոխ տրուած	15,000,000
1897 յունուար 1	
Ասանք և անշարժ կալուածք յ'Եւրոպա	43,000,000
Յաւելեալ դրամագլուխ	138,000,000
Արդի ապահովագրութիւնք	4,285000000

Տիեզերական ապահովագիր

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովագիներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահուան Պայմանագրութեան նոր եղանակ, նկատել Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան. Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով Ընկերութեան փոխառութիւններու ոչ գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ: Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա

Ճ. ՌՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան

Ղալաթիա

THE
LANCASHIRE INSURANCE COMPANY

ՀԻՄՆԵԱԼ Է 1852 ԻՆ

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ե՛ԱՆԳԼԻԱ

Lancashire Insurance Buildings Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,511,280 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնք, ամէն տեսակ քարուկիր ու փայտաշէն կալուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ եւն., յոյժ նպաստաւոր պայմաններով ու սակերով:

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնն յոյժ բարձր սակագնով կը ներկայացնէ բոլոր այն առաւելութիւնները զորս կրնան փափաքիլ կեանքերնին ապահովագրել ուզողներն, ամբողջ կամ խառն՝ որոշ պայմանաժամով:

Նոր ճամբու պայմանագրութեան օրէնք:

Տիեզերական ապահովագիր անճկուելի Անմահ ի ճամբան և շահու մասնակցութեամբ.

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond, Sellar and Co.) Պոնտ Սելլէր և Ընկ. Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա:

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ. — Մեծ-Փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց:

ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի ետին: 2. Գարաքէօյի մօտ Թիւ 120, Շէյլիի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց:

ՊՈԼԻՍ. — Սիրքէճի, Հօճա-Փաշա, Պապը Ալի ճատտէսի Թիւ 11:

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 (կ)նքայս. Իրաւունք արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	67,000,000 »
1895 ի հասոյթք	25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ վրայ
(Հին Մաքսատան թաղը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՕԴՈՐ ԲԷՔՔԷՐ

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլի և Պոսթընի մէջ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Աւստենիան	10500	Եճիբշիըն	3500
Քէօգրիան	10500	Բրրժիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատելֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծօրճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալճաշիըն	2500
Վիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Պալէրնիան	3700	Մինհօ	[illegible]00
Վավօնիան	3700	Օբօրթօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆաալիան	3500		

Արտալէան, Նաւ. Պրօտալէնդ, կ'սպասուի Լիվըրփուլէ դէպ ի 5 Հոկտ. ընդհանուր վաճառքով:

Ապրանքի՞ տէրերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ

Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1

Ղալաթիա

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլի և Սէլէնիքի մէջ ամիսը երկու անգամ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3563
Էթրուրիա	7718	Մարաթոն	2474
Սէրվիա	7391	Ադրիա	2306
Ուրանիա	7268	Սարակինա	2169
Բավոնիա	5587	Թարիֆա	2243
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մորոգգօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրիթիշ Բուին	735
Բէտար	1876	Քարինթիա	5598
Շէրպուրք	1614	Սիլվանիա	5590
Փաղալոնիա	4845	Քամբանիա	12950
Պոթնիա	4531	Լուքանիա	12958

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակատար

Ալեքսիատիս խան, Թիւ 4

Ղալաթիա

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

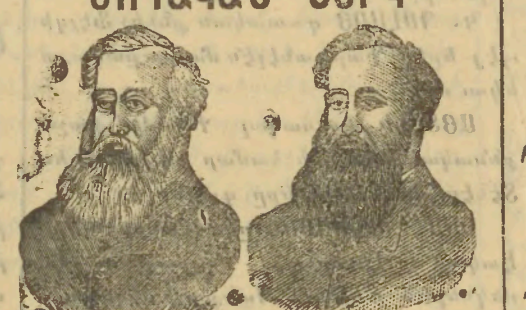

Նոր գիւտ մը, որ կ'բժշկանայ արմատներու նիւթէ ու խառնէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ մնականին նման: Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի: Փորձը ցոյց տուած է ով այս ներկ ուրիշներէն գերազանց է և բնական նման է որ մանրադիտին գիտողն անգամ կ'խաբուի: Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը: Գործածութեան եղանակը. — Գործածելէ առաջ սրուակն աղէկ մը շարժել յետոյ փոքր չափ մը պնակի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թեթեւ մը թըրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջէլ. մինչեւ չորնալը գլուխը բաց կենալ: Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Էտմօն Գարուանայի. անգլ. ընդհ. մթերանոց 95—97. Ղալաթիա, Նիւքսէք-գալտըրըմ, Վօյվոտա, Կալաթա-Շէյլիի Թրամվէյներու կայարանին մօտ:

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլի և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիս	3500	Թիպա	2500
Մպանէզ	3500	Մարքէօթիս	2500
Մէֆիտ	3500	Նէրգիս	2500
Անիւպիս	3000	Բերա	2250
Ապօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիւս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կասքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիէն	1500

Մարքէօթիս շոգենաւը, Նաւ. Պրաուն, Սեպտ. ի դէպ ի 5ին Լիվըրփուլէն հօս կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով:

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ. Ուիթօլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ. 34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրփուլ

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօհաֆճի խան Սուլթան-Համամ, աղբիւրին մօտ Թիւ 4 Սէրվիչէն տպարանին կից, Կ. Պոլիս

Արտաքոյ կարգի և Նորաձեւութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներ

ՊՌՕՏԷ. — Պարզ և Մուսլինի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. մասնաւորապէս օժիտի համար ճոխ տեսակներ, Վօլաններ Երիզներու համար: — ՏԱՆԹԷԼԱ. — Վալանսիէն, Գառօ, Թիւլ, Քէօբիւր, Շանթիյեի, Գարթօն, Իսլանտէզ ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Քթանէ և Բամբակէ: — ԲԱՍՄԱՆԹԸՐԻ. — Պունճուքով, և առանց Պունճուքի Մետաքսեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կաունիթիւռ, Սէնթիւր, Մառապու, Փետուր եայլն: ԳՕՐՏԷԼԱ. — Կրօն, Մուառէ, Սաթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւշեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով: — ԳՐԷՊ ԵՒ ԿԱԶ. — Դուէբ տը Շին, Դուէբ Անկլէ, Գաէրլիս, Կազ, Կաընատին, պարէժ բուրդ և մետաքս, Թառլաթան, Մուսլին եայլն: — ՖԱՔԷՕՑԼ. — Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքէօլ Ֆիչիւ, Շարբ, Անտալուզ, Գիպարկի վէլօ, Թիւլ վարագոյր բանուած և Տանթէլայէ, ծոպով և պատրաստ չինուած Ճիպինցաներ: — ՁԵՌՆՈՑ: — Կաշիէ, Մետաքսէ և Քթանէ: — ՔՈՌՍԷ. — Գաղղիական ընտիր և ձեւաւոր, պարզ, Բըլուշով և մետաքսէ: — ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂԵՐ. — Կրօնունքի համար ազու հագուստ և գլխարկ: — ԲՕԴՆԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ: — Շալ Ֆիչիւ եայլն: — Շալեր. — Շալ Գաւառներու համար, ծաղիկով նաեւ Ֆինօ Շալ Էքօսէ ամէն մեծութեամբ:

Ամենքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած: Ճաշակաւոր և հարուստ զանազանութիւն: ԱՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և աժանութիւն: Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառումնք:

ՀՐԱՇԱԼԻ ՍՊԵՂԱՆԻ ՄՈՐԹԻ

Այս հրաշալի պատրաստութիւն ցարդ գտնուած կարեւորագոյն և ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԴԵՂՆ է ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ամէն ձեւին համար: Տղոց և մեծերու աչքերէն և մարմնոյն այլ մասերէն ամէն բորբոքում կ'վանէ, և շուտով կ'բուժէ — ՎԷՐԲԵՐ, ՊԱԼԱՐՆԵՐ, ԱՅՏՈՒՑՆԵՐ, ՔԱՂՑԿԵՂՆ իսկ (եթէ ժամանակին առնուի,) ՈՒՌԵՑՔՆԵՐ, ՄՈՐԹԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆԵՐ, ՑՕԴԱՑԱՒՈՏ անդամներ, ՄԿՆԱՑՈՒՑՆԵՐ, ԳԼԽՈՒ վէրքեր, ՈՏՔԻ ցաւեր, ԳԵԼՈՒՄ, ԳԱԼԱՐՈՒՄ, ՁԵՌՔԻ քեռուըտուկներ, դանակի ԿՏՐԱԾՆԵՐ, ԱՉՔԻ բորբոքումներ, լաւագոյն ՕԾԱՆԵԼԻՔ ԱՉՔԻ, ԵՐԱԾԻ համար մէկ հատիկ դեղ, որ կ'զօրէ, երբ բժշկաց դեղօրայք ի դերեւ կ'ելնեն: ԱԾԻԼԻՔ վէրքին, գլխու ԹԵՓԻՆ, ՕՁԱԽՏԷ, ԲՈՐՈՏՈՒԹԵԱՆ, ԳՈՆՋԻ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՀԻՒԾԱԽՏԻ, ՔՈՍԻ, և նմանօրինակ հիւանդութիւններու գերագոյն դեղ և դարման:

Հրաշալի գործածութեան. — ՑՕԴԱՑԱՒԻ, ԳԵԼՈՒՄԻ, ՄԿՆԱՑՈՒՑԻ, և ՄԷՋՔԻ ԲՌՆԱՒԵԼՈՒ և այլ ամէն ներքին ցաւերու համար այս Օծանելիքով աղէկ շփէ օրն երկիցս: — ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒԹԵԱՆ համար օծէ ողնայարն և բանուած մասն օրը մէկ-երկու անգամ. օծէ բորբոքած աչքն, առտու իրիկուն քսէ ԿՈՇՏԵՐՈՒՆ լաթ մը օծելով, նմանապէս ՈՏՔԻ ցաւերուն համար: Ամէն տեսակ ՎԷՐԲԵՐՈՒ համար այս սպեղանին դրէք՝ վէրքին և շրջակայ բորբոքեալ մասերը գոցելու չափ մեծ լաթով մը, 24 ժամն անգամ մը փոխեցէք: Եթէ շատ թարախ հոսի կամ շատ ցաւ ըլլայ, կամ եթէ լաթն խնայ, նշան է մօտալուտ ապաքինման: ՈՉ ՄԷԿ ՏՈՒՆ կամ ՆԱՒ պէտք է զուրկ ըլլայ սոյն սպեղանիէն: Գին 3 չէյ. 6 բ. և 5 չէյ մէկ տուփը: ՀՐԱՇԱԼԻ ՄՈՐԹԻ ՍՊԵՂԱՆԻԻ Ընդ. տը յ'Օհայօ. Մ. Նաւէն Կ. Պոլիս մինակ կեդրոնատեղին ԷՏՄԸՆՏ ՔԱՐՈՒԱՆԱ, Ընդհ. Անգլ. վաճառատուն, 95—97 Կալաթա-Շէյլիի Թրամվայի կայարան, Վօյվոտայի քով Կ. Պոլիս:

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Չտպուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր: — 2. Ցանուն լրագրին Ընկալագրեր, Փոխանակագրեր, Նամականի դրամաթուղթեր, Չէքեր, եւն. վաւերական են՝ լրագրոյն արտօնատէրին ստորագրութիւնը կրելու պայմանաւ միայն: — 3. Բաժանորդները Թուրքիոյ համար արծաթ մէճիտի և արտասահմանի համար Ֆր. ի հաշուեւ են, մէճիտը 20, ոսկին 108 ղրուշէն: — 4. Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է, բաց ի Բօսթ Լօքալի ծախքէն: — 5. Թղթատարի ծախքն իր վրայ առնլով «Բիւզանդիոն» ա՛յնքան մեծ զոհողութիւն մը կրած է արդէն որ զեղչուած բաժնեգինի առաջարկներ անընդունելի են: — 6. Ամէն գաւառացի ազգային որ ինքզինք թերթին խմբագրութեան ծանօթացնելէ ետքն իր բնակած քաղաքին, գիւղախմբին կամ գաւառին ազգային, կրթական կամ տնտեսական իրողութիւններուն, դէպքերուն և հանգամանքներուն վրայ ամիսը մը չափ ճշգրիտ և ամփոփ տեղեկութիւն հաղորդէ, իրաւունք ունի թերթին թղթակիցը նկատուելու, տարեկան թերթ մը ստանալու, և յառաջիկային դրամական փոխարինութիւն մը, եթէ իր նամակները նա՛և գրական արժանիք ունենին:

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Տարապիզոնի և Պաթումի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի եւ արագ ուղեւորութեան Նաւուղղեք, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալներ
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ
Մումհանէ փողոց Թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՑ Կ. Պոլիս, Նօ 38, Պապը Ալի ճատտէսի

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Այսպէս՝ երբ կ'ուզէք պարարտութեան յարմար ընտրելագոյն կենդանիներ յառաջ բերել, պէտք է զանոնք պզտիկուց եւ առատօրէն կերակրելով (յարմարագոյն սնունդներով անշուշտ) մարմնոյն մարսողական կազմածին ույժ տալ, եւ միեւնոյն ատեն, տեղափոխութեան յատկութիւնը (քալելու) տկարացնել, շարունակ ախոռի մէջ պահելով: Մարսողութեան կազմածը կանոնաւորապէս մարզելով, հետզհետէ իր կարողութեան վերագոյն աստիճանին կ'հասնի, մարմնոյն միւս յատկութիւնները չէզոքացնելով: Եւ որովհետեւ մարմնոյն այս մասերը գրեթէ չեն պաշտօնավարեր, մկանունք եւ գնդերք չեն աշխատիր, հետեւաբար արենային շրջանառութիւնն յամրընթաց ըլլալով, խիստ քիչ գոյներ կ'այրին տարտամ կերպով թթուածինի հետ, եւ մարմնոյն այս կամ այն մասին մէջ պարարային մթերումներ կ'ունենայ:

Քսինք թէ նախապէս սերնդագործող առաջին անհատները պէտք է գերընտրել. արդ, այդ գլխաւոր գիւղատնտեսներու կարծիքին նայելով, ինչ որ արդէն փորձերն ալ հաստատած են, և կրնան իսկ փորձել ընթերցող անասնաբոյծներ, հորթերու զուգաւորութենէն ծնած անհատները մեղկ և աւշականին կ'ըլլան. հետեւաբար պարարտութեան աւելի յարմարութիւն կ'ունենան և եզերն ալ լաւ կաթնատուներ կ'ըլլան: Իսկ տարէց ցուլի մը մերձեցումէն գոյացած անհատներն աւելի ջղուտ և գնդերային կազմուածք մը ունենալով, աշխատութեան ընտիր կենդանիներ կ'ըլլան, բայց անյարմար՝ կաթնատուութեան և պարարտութեան: Ուստի, առաջիններուն համար հարկ է որ ցուլը միշտ կովէն փոքր ըլլայ տարիքով, և 1½էն մինչեւ 2½, առ առաւելն 3 տարեկան. այս տարիքէն անդին, ցուլն իր յատկութիւնները կորսնցունելով, կամ աւելի փոխելով, երկրորդներուն յարմարութիւն կ'ունենայ: Երբեմն մէկ տարեկանէն սկսեալ, կարելի է մոզիկները սերնդագործութեան գործածել, երբ կանխահասուն են: Եւրոպայի մէջ արջառաբուծութիւնը գլխաւորապէս 2 կէտ նպատակի ունի, միս եւ կաթ ատգրել. որոնցմէ անբաժան է միշտ աղբի արտադրութիւնն, որ հասոյթի աղբիւրներու գլխաւորներէն մէկն է երկրագործին համար. իսկ եզերէն պահանջուած աշխատութիւնն երրորդական է: Այս պատճառաւ, Եւրոպացիք յառաջ բերին արջառներու մէջ այնպիսի տեսակներ, որք միեւնոյն ատեն թէ առատ կաթ կուտան և թէ պարարտութեան մեծ յարմարութիւն ունին, և կամ միմիայն լաւ կաթնատուներ են, այլուր լաւ աշխատողներ եւ պարարտացման ալ յարմար են: Իսկ մեր երկրի մէջ, ընութեան, բախտի և պարագաներու անգիտութեան տակ, հազիւ ուրեք կ'տեսնուին բարգաւաճ արջառներ, որք գերընտիր կաթնատուներ ըլլան, կամ պարարտացման յարմար: Եւ բաղդատելով Եւրոպայի բարգաւաճ ցեղերուն հետ, ասոնց շահագործութիւնը նուազ հասութաբեր է, եւ ընդհանրապէս այս պատճառաւ է որ երբ ուզենք Եւրոպացւոց գործածած միջոցները փորձել մեր արջառներուն վրայ, — ինչպէս եւ ուրիշ պարագաներու մէջ, — ակնկալուած յաջողութիւնն և շահը չենք կրնար ձեռք բերել. և կ'կարծենք այն ատեն որ սա Եւրոպացիներն ինչ որ կ'ընեն, ինչ որ կ'ճնարեն, իրենց համար է, մեր երկրին մէջ անգործածելի և անգործադրելի են: Սակայն պէտք չէ վհատիլ. երբ շահագործութիւնը լրջօրէն ձեռք առնուի, գիտութեան և արուեստի օգնութեամբ, քիչ մ'ալ կամք և ջանք չխնայուի, կարելի է կամաց կամաց նպատակին յաջողութեամբ հասնիլ: Բացատրենք ուրեմն արջառները պարարտացնելու միջոցներն, որու մէջ յաջողութիւն գտնելու համար, պէտք է նկատողութեան առնել յարմարութիւնը, կազմուածքն եւ տարիքը: Կենդանի մը — արջառ, խոզ — պարարտացման յարմարութիւն ունենալու համար, պէտք է ունենայ թեթեւ և նուրբ գլուխ մը, որ նշան է միացեալ ոսկորներու թեթեւութեան և նրբութեան. կարճ և բարակ պարանոց մը, — վզի միսը նուազ յորդի է, — հորիզոնաձեւ և ղարմանիստ կռնակ, բարձր և լայնշի կուրծք մը, — լայնանիստ թաքերու ազատ եկեղէյին, — ուռուցիկ բոլորշի կողեր և ծաւալուն փոր մը, կ'նշանակէ մարսողական կազմածի խոշորութիւն և ազատ շարժում: Թամակ, գաւակ, ազդր, գիստ թանձրածաւալ: Անդամները (ոտք, կարճ և բարակ, մորթը կակուղ եւ ճկուն, ծածկուած փայլուն և բարակ մազերով: Իսկ կազմուածքով թոյլ, մեղկ, աւշականին հանգարտ որ միշտ կակուղ և ճկուն մորթի մը տակ, առատ և թոյլ բջջային հիւսկէն մը կ'կրէ, կ'նշանակէ մատղաշ կենդանի մը, յոյժ յարմար պարարտութեան, որ հակառակ պարագային մէջ, տափակ կողերով, բարակ և ուղղաձիգ ուսերով, ոսկրուտ կազմուածքով են. կենդանին ջղուտ և կարծրապինդ մարմին մը ունենալով, երբեք լաւ չի պարարտանար: Պարարտացման յարմարագոյն տարիքը չափահասութիւնն է (5-6 տարեկան), ուր բոլոր հիւսկէններու կազմակերպութիւնը կատարելագործուած ըլլալով, սննդեան համար տրուած ուտեստներու աւելորդները կ'մթերին գիրուցի եւ միսի ձեւով մարմնոյն յարմարագոյն տեղերը: Աւելի պզտիկ հասակի մէջ, կենդանին պէտք ունի տակաւին իր կմախքը, մկանունքն և ճարպային հիւսկէնները լրացընելու, պարարտացումն երկար եւ սուղ կ'ըլլայ. թէև քիչ շատ կ'պարարտացնեն հորթեր և զուարակներ որոնց միսն աւելի փափուկ կ'ըլլայ, բայց միշտ ճարպային հիւսկէնը կ'մնայ աղնձային և փրփրած լեց. Նոյնպէս և ծերացած կենդանիները դժուարաւ կ'պարարտանան, կամ երբեք: Առ հասարակ եզ մը մինչ 12 տարեկան կրնայ լաւ պարարտութիւն առնել, և այն տարիքին մէջ իր պարարտացումն այնչափ յաջողակ և շահաւոր կ'ըլլայ, որչափ 10 տարեկանէն վար ըլլայ և 5 տարեկանէն մեծնայ: Եւրոպայի մէջ, ինչպէս ըսինք, եզերէն պահանջուած աշխատութիւնն երրորդական տեղ մը կ'բռնէ, անոր համար, իրենց երիտասարդ հասակին մէջ քիչ շատ աշխատցնելով կը պարարտացնեն եւ կ'ղրկեն սպանդանոց:

Կովերն ալ եզերուն չափ լաւ պարարտութիւն կ'առնեն, և անոնց չափ ալ նրբահամ և ընտիր միս մը կուտան, միայն թէ լաւ պարարտութիւն առնելու համար, պէտք է 3-4 ամսուան յղի ըլլան. — Գեցարբրոյ ապխտագործները լաւ գիտեն այս միջոցը —: Ծննդաբերութեան մօտ կենդանւոյն մարմինը թոյլ եւ լպրծուն կ'ըլլայ, եւ սաղմն իր գուտ միսա:

Գ. ՐՈԼԱՏ

Շարունակելի